

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 5 DIN BROJ 230

U Teksasu čeka
smrt

G. F. UNGER

U TEKSASU ČEKA SMRT

»Laso« Nova serija 1978.

G. F. Unger: U TEKSASU ČEKA SMRT

Naslov originala: IN TEXAS WARTET DER TOD

(Copyright: Basrei — Verlag, Gustav H. Lübbe, Bergisch Gladbach)

Recenzija: Dalibor Cvitan, književnik

Prijevod: Tomislav Odlešić

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja NISP »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR Novinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1978.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 260 d ili 234 d s popustom od 10% a za 6 mjeseci 130 d odnosno 117 d s popustom. Samo unaprijed uplaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-42, »Vjesnik«, s oznakom za LASO.

Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00.

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US \$ 15,00.

Uplata na devizni račun: 30101-620-37-32000-256 Privredna banka Zagreb (za »Vjesnik«)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik« Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Cijena oglasa 1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili US \$ 480

Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Katy sam sreo na glavnoj ulici u Abileneu. Upravo je izišla iz hotela »Osamljena zvijezda« i nije me odmah prepoznala.

Budući da sam je netremice promatrao s konja, privukao sam joj pažnju. Iznenada je podigla ruku i osmjehnula se.

Da, bilo je nesumnjivo da se obrađovala. Nije me, dakle, zaboravila. Još sam joj bio drag.

No, prije dvije godine nisam joj, na žalost, bio tako drag kao moj prijatelj Ty Cannon. Zbog toga sam i napustio zavičajne pašnjake u Tek-sasu.

Sada sam bio šerifov ponoćnik. Slijedio sam dvojicu konjokradica, sustigao ih, uhvatio, i sad sam se vratio s njima. Vjerojatno su ih očekivala vješala.

Zaustavio sam se, kimnuo Katy i nakon toga čekao što će reći.

— Jede... Jedson Quade, došao si baš u pravi čas — prozborila je prišavši rubu drvenog nogostupa. — Potreban mi je prijatelj. Imaš li vremena za me, Jede?

Moj je umor u tren ishlapio. Po svoj prilici još sam je volio.

— Za jedan sat bit ću u restoranu. Moram nešto pojesti — rekoh joj.

*

Kad sam stigao pred zatvor, izišli su šerif i drugi pomoćnik. Kimnuo sam im samo i dobacio uzde obaju ostalih konja.

— Znao sam da ćeš ih dovesti, Jede — reče šerif. — Čovjek, kojega su ranili pri krađi konja, umro je u međuvremenu. Ovoj će dvojici suditi zbog krađe i ubojstva. Dajem ti dva dana da se odmoriš, Jede. Pošteno se ispavaj.

Katy je u restoranu zauzela stolić u kutu pokraj prozora, za kojim je bilo mjesta samo za nas dvoje.

Protiv volje neprekidno sam je pogledavao.

Postala je malo ozbiljnija, malo zrelija, no bila je još ljepša. Stekla je osobitu ženstvenost, a oko kutova usana urezalo se nekoliko sitnih bora. Bila je prava žena, ne više djevojka.

— Zar si stigla ovamo s nekom goničkom družinom? — pitao sam je.

Kimnula je.

— Da, stigla sam iz Teksasa — reče. — S Tyem Cannonom, svojim

mužem, osamnaest jahača, više od tri tisuće goveda i dvjesto konja. Ty Cannon je upravljao gonjenjem stoke.

Dakle, već sam doznao ponešto. Moj stari prijatelj, Ty Cannon, čijom je ženom postala, dotjerao je ovamo veliko stado. A ona nije ostala kod kuće u Teksasu nego mu se pridružila. Do vruga, ni među tisuću žena ne bi joj se našla ravna!

Zar toliko voli Tya da nije mogla izdržati bez njega pola godine?

Ili? Ne, ne može postojati nikakvo drugo objašnjenje, nikakav drugi poriv ni namjera. Očito ju je na taj teški put natjerao ljubav prema Tyu. Eh, kakvu sreću ima Ty!

— Dobro, a gdje je on? — upitao sam je.

Odmah je prestala jesti. Ni zalogaj više nije mogla progutati.

— Jučer je ranjen — odgovori mi. — Sad je u sobi, pokraj njega sav je novac i čeka povoljnu priliku. Kad sam te ugledala, Jede, shvatila sam da si se pojavio kao naručen.

— Hej — rekoh joj — naši su se putovi razišli. Onog trena kad si se odlučila za divnog Tya Cannona i kad sam odjahao, sve se završilo. Sve!

Spustila je pogled.

— Tada sam ti nanijela veliku bol — promrmlja. — Odlučivši se za Tya, teško sam te pozlijedila, zar ne?

— A tko je ranio dobrog, dragog, starog Tya? — upitao sam ne baš previše zainteresirano. No, sve mi je jasnije bilo da još volim Katy i da je nisam uspio zaboraviti.

— Za stado koje smo dotjerali — ispriča tada Katy — okupili su stoku svi sitni rančeri. Pozajmili su

novac, udružili se i prikupili stoku, a tjeranje stada povjerili su Tyu. Sad čekaju nestipljivo trideset tisuća dolara. Ne dobiju li ih, propast će im sve. Neće moći vratiti zajam banci... i banku će napokon preuzeti Richard McClellan. Tada će imati većinu i zavladat će cijelim krajem oko Little Brazosa. Otjerat će sve sitne rančere! — Posljednje je riječi naročito naglasila. — Jasno je da ne želi da se Ty vrati s novcem — nastavi, a njezine sam riječi čuo kao da dopiru iz velike daljine. — Kad se Ty jučer pokušao izvući... hoću reći, kad smo krenuli... uskoro smo s obojicom pratilaca upali u zasjedu. Ty je samo ranjen, ali ostala su dvojica prošla gore. Zar ti šerif ništa nije ispričao?

— Nije — rekoh. — Ali zašto novac ne pošaljete »Wells & Fargom«? Dobit ćete potvrdu i

— To ne dolazi u obzir — prekinu me ona. — Gotov novac mora biti u Little Brazosu do trideset i prvoga listopada. Razumiješ me? A novčane pošiljke »Wells & Farga« kreću se suviše zaobilazno od Kansasa do Fort Wortha.

Odmahnuo sam rukom znajući dobro da ima pravo.

Sad sam već malo bolje razumio teškoće u kojima su se našli ona i Ty Cannon. Osim toga, dobro sam poznao Richarda McClellana.

Ako on ne želi da Ty Cannon donese novac u Little Brazos, svašta će smisliti kako bi to spriječio. S tim sam bio sasvim načisto.

— Okupite jaku družinu — rekoh stoga Katy. — Vjerojatno se i dio vaših goniča hoće vratiti s vama u Teksas. Obećajte im dobru nagradu. Ako budete imali petnaestak

jahača i platili svakome stotinu dolara, to će vam se ipak isplatiti...

— Ne, ni to ne dolazi u obzir — prekinu me Katy. — Više se ne možemo ni u koga pouzdati. Uostalom, brzo bi se pročulo da nosimo trideset tisuća dolara u Teksas, pa bi se polakomile sve razbojničke družine odavde do Little Brazosa. Na putu bismo uletjeli u desetak zasjeda. Sve bi bande pokušale sreću, pokušale bi se dokopati novca. Ne, novac mogu odnijeti samo dva-tri jahača koji bi neupadljivo jahali pustim stazama i brisali iza sebe tragove. Razumiješ me? Taj zadatak mogli biste izvesti ti i Ty, kao u stara vremena. Preostalo nam je još nekoliko vrlo dobrih konja.

— Ali, Ty je ranjen... nastrije-ljen? — upitao sam je začuđeno.

— Ah, metak ga je samo okrznuo — odgovori ona. — Samo ga boli glava. Zbog toga se i odmara. No, već noćas moći će jahati. Pomozi nam, Jede! Budi nam još jednom prijatelj. Prije nego nam je potrebna pomoć.

Zamalo me smekšala. No, tad sam se sjetio grubog i bezobzirnog Richarda McClellana.

Ne, nisam htio uletjeti u takvu gužvu... ni zbog Tya, ni zbog Katy, a pogotovu ne zbog nekoliko sitnih rančera oko Little Brazosa.

Digao sam se.

— Ne, Katy — rekoh. — Žao mi je ali ne možete uspjeti. Ipak pošaljite novac zaobilazno »Wells & Fargo«. Stići će prekasno, ali će ipak stići, a to je najvažnije. Pozdravi Tya! — Bacio sam na stol dolar i tako preplatio obrok. — Znaš, sad moram leći. Proveo sam u sedlu više od tjedan dana, a posljednja tri dana imao sam pokraj sebe obo-

jicu uhvaćenih. Ne mogu više izdržati. Zbogom, Katy! Sretno!

Pogledao sam je još jednom, a onda sam se okrenuo i otišao. Bio sam uistinu umoran i činilo mi se da ću zaspati čim legnem.

Nisam više htio imati nikakve veze sa svojom prošlošću u Teksasu.

Sad sam u Kansasu, mislio sam, i postao sam šerifov prvi pomoćnik. Stekao sam ugled i sredio život.

Zašto bih se prihvatio zadatka da nosim novac u Teksas? Zar da radi Katy, Tya i ljudi oko Little Brazosa srljam u opasnost?

Ne, nisam tako lud.

*

Već se smračilo kad sam se probudio. Vjerojatno sam spavao oko osam sati.

Inače sam imao lak san poput Indijanca. No, ovaj put...

Uto sam spazio da imam goste.

Jednog od trojice poznao sam prilično dobro. Bio je to Roy Duane, također iz kraja oko Little Brazosa. Pročuo se kao ubojica.

— Zdravo, šerife — reče i tiho se nasmije. No, smijeh mu nije zvučao prijazno.

Sjeo sam.

U rukama su držali uperene revolvere.

— Hajdemo — reče Roy Duane. — Nije potrebno da se oblačiš, možeš ostati u gaćama. Izaći ćemo kroz stražnja vrata. No, možemo te i iznijeti. Što ti je milije?

Sad mi je bilo sasvim jasno da sam u velikom škripcu. To što sam šerifov pomoćnik neće mi nimalo pomoći, baš nimalo. Royu Duaneu sasvim je svejedno hoće li me ustrijeliti sa zvijezdom ili bez nje.

— Čekajte malo — započeh. —
Saslušajte me...

No, Ry Duane odmah mi prisloni revolversku cijev na vrat.

Poslušao sam ga.

Ništa mi drugo nije preostalo, premda sam slutio da ću već za nekoliko minuta po svoj prilici biti mrtav.

Roy Duane postao je još gori i opasniji, još grublji i nemilosrdniji nego što je bio prije.

Izišli smo i poprilično se udaljili u noć. Ja sam išao bosonog, u donjem rublju, dok su me njih trojica pratila šutke i s uperenim revolverima.

Znao sam da sam stigao do kraja svojega puta.

Ipak, nisam htio umrijeti prestrašeno, koprcajući se očajnički kao kunić; htio sam umrijeti kao čovjek. Htio sam im pokazati sav svoj prezir.

Činilo se da sva trojica namjeravaju opaliti istodobno. Prkosno sam im okrenuo prsa.

Kad već moram umrijeti, neka se sve završi što brže i što bezbolnije.

Taj trenutak progovori iza gomile drva neki odrješt glas.

— Imam u rukama dvocijevku s krupnom sačmom! — reče. — Pokušajte sreću! Možete mirne duše okinuti, ali nakon toga dobit ćete od mene sačmu!

Nisu opalili. Jasno su razabrali odlučnost u tom glasu.

Prepoznao sam glas.

Pripadao je šerif Budu Laneu, a u tog sam se čovjeka mogao pouzdati u svako doba. Znao sam da neće iznevjeriti i promašiti.

Znali su to i Roy Duane i oba njegova ortaka.

Polako sam koraknuo prema njima i ispružio ruku.

— Daj mi pucaljku — rekoh pokazavši na Duaneov revolver.

No, on je zatresao glavom još ciljajući u me.

— Hej, sad je neodlučeno! — dovikne prema gomili drva. — Ako opalite, stranče, opalit ćemo i mi! No, odustajemo od borbe i pristojno ćemo se povući! Razumijete? Miro-ljubivi smo!

Nestali su u noći.

Tada mi priđe šerif Bud Lane. Zaista je imao sačmaru.

Pruži mi svoj kolt.

Žurno smo krenuli za njima, i potjera nam se isplatila.

Padali su jedan po jedan. Samo je Roy Duane uspio stići do glavne ulice i tek ondje se srušio.

Kleknuo sam pokraj njega. Još je bio živ. Iskrivio je lice i teško se nacerio.

— Imao si sreću — promrmlja — No već će te netko drugi...

*

Okrenuvši se, ugledao sam Katy. Donijela je moj dugački kišni ogrtač, a mogla ga je uzeti samo iz drvenjare u kojoj sam živio.

Vratio sam prazan kolt Budu Laneu i pri tom mu kratko kimnuo.

— Hvala ti, Bude — rekoh mu. — Velik sam ti dužnik. Da se nisi pojavio, slijedeće bi me sekunde bili ustrijelili.

— Zahvali bvoj dami — odgovori on i pokaže glavom na Katy. — Ona me dovela.

Dakle, Katy je uistinu sposobna djevojka, zaključio sam. Ali kakve to gluposti govorim! Nije ona djevojka. Postala je ženom Tya Cannona.

Slutio sam da sad očekuje da ću i ja njoj pomoći. Morao sam priznati da joj dugujem veliku zahvalnost. Da nje nije bilo već bih bio mrtav.

Jedno s drugim Roy Duane učinio joj je vrlo veliku uslugu, a svomemu gazdi, Richardu McClellanu, grdno je naštetio.

Ty Cannon i ja mogli smo, ako se udružimo mnogo postići i stvoriti velike neprilike protivnicima. Tko zna, možda i uspijemo odnijeti onih trideset tisuća dolara na vrijeme u Little Brazos.

— U redu — rekao sam joj zbog toga — pomoći ću vam. Pošto potpišem zapisnik šerifa i vratim šerifu zvijezdu, posjetit ću vas u hotelu.

Htio sam joj pomoći jer joj je pomoć bila potrebna i jer sam je još volio.

*

Dva sata nakon toga, sreo sam Tya Cannona. Nismo se vidjeli više od dvije godine, pa mi se činilo da se vrlo izmijenio. Doimao se mnogo starijim nego što mi je ostao u sjećanju.

Ležao je odjeven na krevetu i imao na glavi povez. Kolt mu je bio nadohvat ruke.

— Zar te ipak nagovorila, Jede? Ipak te uspjela natjerati da mi malo pomogneš i ohrabriš me?

Začudio sam se njegovim riječima. Kao da se nije obradovao što smo se ponovo sreli.

— Ona vjeruje da ne bih mogao uspjeti bez tvoje pomoći — dodao je. — Možda ima pravo. Možda bi zaista bilo najpametnije da pošaljem novac »Wells & Fargom« u Little Brazos i da se nikad više ne pojavim ondje. Umalo su me ubili, Jede. Život mi je visio o koncu. Razumiješ? Metak me okrznuo. Zar

želiš sa mnom krenuti u pakao? Zar još toliko voliš Katy?

Nisam mu odgovorio na te riječi.

— Čim budeš spreman, možemo krenuti — rekao sam. — Gdje je novac?

Pokazao je na dvije bisage.

— Unutra. Novčanice su rasporedene u snopove od tisuću dolara. Ima i nekoliko velikih novčanica, čak od stotinu dolara. Lako možemo nositi te pare.

— Onda kreni — rekoh mu. — Konji čekaju vani. Spreman sam za polazak. Što prije krenemo, to bolje. Nema smisla da gubimo vrijeme. Hajde, digni se!

Čudno me pogledao. A onda ustane i uhvati se za glavu. Stajao je kao da ima vrtoglavicu.

— Zapovijedat ću ja — reče tada. — Ti me pratiš samo zato što te Katy zamolila da mi pomogneš. Ne zaboravi, glavnu riječ imam ja.

Kimnuo sam samo i istodobno se pitao što je ostalo od našega prijateljstva. Preplavila me gorčina.

Tada sam pogledao Katyne tjeskobne oči. Bojala se da ćemo se posvaditi.

Taj strah bio je opravdan; naše se prijateljstvo rasplinulo, umrlo je. Ty Cannon postao mi je stranac i više mi se nije sviđao.

No, spajala nas je Katy, i samo radi nje ostali smo na okupu.

Sto mu gromova, u što sam uletio?

*

U sumrak sam spazio pet jahača.

Začudio sam se što ih nije više. U Abileneu svi znaju kako sam brz i opasan, mislio sam. A ni Ty Cannon, budući da je vodio družinu koja je tjerala stado, zacijelo nije

nikakva šepRTLja. To bi svima moralo biti jasno.

Jahači su bili udaljeni još oko osam kilometara, ali zrak je bio vrlo suh i bistar pa se moglo vidjeti vrlo daleko.

Uzjahao sam i krenuo za Katy i Tyem.

Nesumnjivo je bilo da ćemo večeras imati u logoru goste.

Odavna se smračilo kad sam ugledao vatru pokraj potoka što je utjecao u rijeku Arkansas. Tu je bilo dovoljno trave, jer nalazili smo se nekoliko kilometara zapadno od puta kojim su se kretala stada.

Na drveću duž potoka bilo je još šarenog lišća koje dosad nisu uspjeli otkinuti jesenji vjetrovi.

Katy je sjedila sama pokraj vatre.

Najednom sam se prestrašio. Pomislio sam da je Ty Cannon odjahao, napustio Katy. No, već za nekoliko sekundi shvatio sam da je ta pomisao glupa.

Ty Cannon nije odjahao. Pod drvećem su stajali konji. Uto i on izroni iz mraka. Držao je u ruci revolver.

— Trebalo je da se javiš, da dovikneš nešto — progundao je zlovoljno.

Sjahao sam.

— Noćas ćemo imati goste — reko. — Osam kilometara iza mene jašu neka petorica.

— U redu — odvrati Ty Cannon. — Što se više budemo približavali Teksasu, to će posjetioci biti brojniji.

— Bojiš ih se? — pitao sam ga i pogledao pri sjaju vatre.

Katy mi donese šalicu vruće kave. Iz neposredne me blizine po-

gleda u oči; kao da me molila i umirivala istodobno.

Ty Cannon ne odgovori na pitanje.

Čučnuo sam pokraj vatre i počeo jesti iz zdjele ono što su mi ostavili. Jela je bilo dovoljno, pa sam utažio glad.

Opazio sam da me Ty Cannon promatra, a nas obojicu promatrala je Katy.

— Premda sam imao prilično nespretnu družinu — progovori napokon Ty Cannon — ipak sam uspio za dvadeset sedam dana dotjerati stado goveda u Abilene. To je kakav-takav dokaz da nisam šepRTLja. No, nisam osobito oduševljen mišlju da ću kod kuće biti prisiljen boriti se s Richardom McClellanom. Tako hrabar nisam. Osim toga, ne sviđa mi se što Katy tvrdi da bi ti izdržao na momemu mjestu. To mi se nimalo ne sviđa.

Pogledao sam Katy. Piljila je u vatru, a pogled kao da joj je bio nekako izgubljen i obeshrabren.

Odjednom sam se razbjesnio.

— Onda se tornjaj odavde — reko. grubo. — Gubi se! Ja dugujem Katy zahvalnost. Dokle god bude željela da odnesem tih trideset tisuća dolara u Little Brazos, nastojat ću to učiniti i isplatiti svoj dug.

Drhtao je. Trenutak se tako zanji- hoo da se činilo kao da će nasrnuti na me.

Ipak, svladao je srdžbu. Žustro se okrenuo i počeo namještati naše ležajeve i puniti ih travom i granjem da se pri slaboj vatri činilo kao da ležimo naslonjenih glava na sedla i kao da smo se pokrili gunjevima.

Kad je završio, sjeli smo i čekali.

Izenada sam začuo nekoga. Približavao se tiho, povremeno se zau-

stavljao i osluškivao. Pritajio sam se pod grmom i nisam se micao. U ruci sam čvrsto držao revolver i bio spreman za okršaj.

Nakon toga sve se zbilo vrlo brzo.

Petorica što su se pojavila bili su nemilosrdne ubojice, navikli na to da nikome ne daju priliku da se brani.

Bez oklijevanja počeli su pucati u gunjeve pod kojima je bila trava i gađali nam šešire na sedlima.

No, tad smo i mi otvorili vatru.

Morali smo to učiniti, jer svaka je sekunda bila važna. Znali smo da će oni ubrzo opaziti da ne pucaju na usnule ljude. Ne budemo li ih brzo onesposobili, naći ćemo se u teškom položaju.

Revolver mi se počeo trzati u šaci. Vidio sam kako iz cijevi sijeva plamen, a dim od baruta već mi se zavlacio u nos i oči.

Čuo sam Tyeov revolver i vidio na stijeni pokraj potoka plamičke iz Katyna kolta. I ona je hrabro i neumorno ispaljivala metak za metkom.

Napokon je zavladała tišina.

Ostali smo još neko vrijeme u logoru, a onda smo pokupili svoje stvarčice i pripremili se za polazak. Znali smo da je najpametnije što prije nestati s tog mjesta.

Kad smo prije podne pregazili Arkansas, zaustavili smo se da bismo se odmorili i provjerili slijedi li nas netko.

Tko god nam je za petama, mora na tom mjestu prijeći rijeku. Nigdje u blizini ne postoji nikakav drugi gaz.

Zaključili smo da tu možemo najlakše dočekati progonitelje. Dva dobra strijelca mogla su na tom

mjestu zaustaviti i cijelu četu, jer gaz je bio vrlo uzak. Tuda nisu prolazila stada. Ona su se kretala mnogo zapadnije.

Katy se pobrinula za konje, zatim se ispružila na suncu i odmah zaspala. To joj je, svakako, bilo vrlo pametno. Nije smjela dopustiti da se potpuno iscrpi; trebalo je da neprekidno obnavlja snagu. Inače neće izdržati naporan put do Teksasa.

Ty Cannon i ja šutke smo se pogledali. Otišli smo malo postrance i sjeli pod neko veliko drvo.

Gaz nam je bio pod nogama i imali smo dobar pregled nad drugom obalom Arkansasa.

Neko smo vrijeme šutke sjedili i gledali rijeku.

— Lezi malo, Ty — rekoh napokon. — Probudit ću te za jedan sat, pa ću tada i ja malo prileći.

No on zatrese glavom.

— Treba da najprije porazgovaramo — odvrati. — Noćas smo se borili protiv premoćnih protivnika i pobijedili. Otarasili smo se jedne iskusne i opasne bande. Ubijali smo.

— Da — rekao sam samo.

Ponovo me pogledao.

— To je željela Katy — nastavi. — Željela je da postanemo opet prijatelji, da pomažemo jedan drugome i budemo gotovo nepobjedivi. Nije joj bilo dovoljno što sam htio sâm vratiti novac u Little Brazos. Ne, odlučila mi je pronaći i pomagачa.

— Tako je — promrmljao sam. — Baš to je željela Katy.

Neko je vrijeme šutio. Razabrao sam mu na licu da mu glavom prolaze svakakve misli. Stvorio je

neku odluku, zatim ju je odbacio i ponovo prihvatio.

Napokon me pogleda u oči.

— Ne možemo uspjeti — progovori polako. — Nismo dovoljno jaki za Richarda McClellana i Duffa Taggerta, nismo im dorasli. Razumiješ me, Jede? Imaju čvrstu družinu. Nema smisla da jašemo u Teksas i nosimo trideset tisuća dolara sitnim rančerima. Nećemo uspjeti. A ako i stignemo na cilj, nećemo time ništa postići; samo će McClellan postati još grublji. On se želi dočepati zemlje, pašnjaka, važnih pojilišta, želi se dočepati svega. Ako uspije preuzeti banku, posao će mu biti olakšan. No, ne bude li mogao tako ostvariti cilj, pokušat će drukčije. Tih trideset tisuća dolara ne može nikako spasiti sitne rančere. Naprotiv, donijet će im samo nesreću. Nema to smisla, Jede. Bilo bi glupo, čak i neodgovorno, da nosimo te pare u Little Brazos.

Začudio sam se. Zaboga, nisam mogao vjerovati vlastitim ušima.

Ty Cannon htio je ukrasti pare, pronevjeriti ih i kidnuti, dok kod kuće ljudi jedva čekaju taj novac, jer on im je jedina nada i pomoć.

Htio je postati lopov. Drugim riječima, povjereno je stado tjerao radi svoje vlastite koristi, a ne radi ljudi koji su se zadužili u banci i jamčili svojim posjedima.

Nisam mogao povjerovati da je takav podlac. Zar se tako promijenio?

No on me gledao vrlo mirno i odlučno. Sada, kad mi je sve ispričao, doimao se sasvim opušteno.

— Jesi li to predložio već i Katy? — upitao sam ga polako.

Kimnuo je.

— Pošto su me umalo ustrijelili — promrmlja — shvatio sam u što ću uletjeti ako se vratim u Little Brazos. Da, razgovarao sam o tome s Katy, htio sam je predobiti za svoje gledište.

— I? — zapitah promuklo.

— Dovala je tebe — odgovori on.

— Slučajno si se pojavio ubrzo poslije toga i uspjela te nagovoriti. No, tvoja mi pomoć nije potrebna. Ne namjeravam se vratiti kući i naći se pod leđinom. Zar nije tim sitnim rančerima sasvim svejedno hoće li im novac uzeti razbojnici, McClellanovi ljudi ili ja? Prema tome, odluči se.

Očito je bilo da mi je rekao sve što je htio. Sad je zaista trebalo da se odlučim.

Uto mi padne na um još nešto.

— Ako pokradeš i izdaš one koji ti vjeruju i uzdaju se u tebe — rekoh — izgubit ćeš i Katy.

Progutao je slinu i kimnuo.

— Naravno, izgubit ću je, ako je već nisam izgubio.

izgubio izgubit ću ako je kimnuo.

— Naravno, izgubit ću je, ako je već nisam izgubio. No, biram između života i trideset tisuća dolara na jednoj strani i smrti na drugoj strani. Volim Katy, ali radije ću biti živ i bogat bez nje nego mrtav pokraj nje. Što će mi uciviljena udovica na grobu?

Pogledao sam Katy koja je mirno spavala na još toplom suncu. Žalio sam je.

— Dakle, odlučio sam se — rekoh.

— I?

— Vratit ćemo se kući i predati novac banci. Ipak je to najpametnije.

Isti se trenutak bacio na me.

Mogao je i povući revolver, ali me nije htio ubiti. Htio me samo slomiti, nametnuti mi svoju volju.

Njegov me napad iznenadio. Našao se na meni prije nego što sam uspio bilo što učiniti. Kleknuo je iznad mene i udarao me s lijeve i desne strane po glavi. Vladao se kao da je pomahnitao, a bio je malo viši i teži od mene, iako bez grama sala..

Jedva jedvice srušio sam ga u stranu.

Tada smo skočili na noge i, stojeći jedan nasuprot drugome, počeli su udarati šakama. Napokon sam ga, sasvim slučajno, pogodio u glavu gdje mu je bila rana od metka.

Taj udarac nije mogao mirno podnijeti. Zateturao je u stranu.

Tog trenutka Katy nam opali metak iznad glava.

— Okanite se toga! — vikne ljutito. — Prestanite! Pucat ću vam u noge ako nastavite.

II

Kad smo nakon nekoliko sati produžili na jug, između Tya Cannona i mene nije bilo nikakva neprijateljstva.

Naprotiv, naš odnos bio je čak bolji nego prije tučnjave koja je završila neodlučeno.

Naslutio sam što se promijenilo u njemu.

Sad će izdržati ma što se dogodilo i otvorenih će očiju jahati u smrt.

Smatrao je da to želi njegova žena Katy i da je odsad ona done-

kle odgovorna za sve buduće okršaje i krvoprolića što ih je on htio izbjeći.

Taj dan, a i slijedećih, razgovarali smo vrlo malo. Kad bismo uvečer legli, Katy i Ty Cannon se nisu pokrivali istim gunjem. Čak bi se malo odmakli jedno od drugoga.

Ona se, dakle, nije više ponašala kao prava žena. A on je, vjerojatno, bio suviše ponosan da bi je molio da bude uz njega. Očito, nešto više nije bilo u redu u njihovu braku. Pa ipak, čvrsto sam vjerovao da je još voli. Tko zna, možda se i stidio jer ga je, po svoj prilici, smatrala kukavicom i izdajicom.

Ja sam spavao s druge strane naše logorske vatre. Noći su bile već vrlo hladne. Činilo se da nas uskoro očekuje loše vrijeme.

Sve češće sam se pitao možemo li stići do 31. listopada u Little Brazos.

Jednog smo dana pregazili rijeku Cimarron, nestali u brdima i potražili opet skrivene staze. Izbjegavali smo putove na kojima bismo mogli nekoga sresti.

No, kad smo sutradan oko podneva stigli do North Canadiana i zapu-tili se stazom prema gazu, naišli smo na neku bandu.

Odmah smo uvidjeli da je riječ o razbojnicima. Bilo je tu bijelaca, meleza i Indijanaca, a udružili su se zato što se tragalo za njima zbog raznih zlodjela i što ih je izopćilo. Znali smo da je to pravi granični ološ, zločinci obiju rasa.

Ulogorili su se baš ispred gaza. Neki su se kupali goli, a drugi su čučali oko vatre ili ležali na suncu. Za te otvrdnule ljude bilo je još dovoljno toplo.

Konji su im se nalazili u oboru od užadi. Vidjeli smo da u njemu ima mnogo više konja nego što je jahača.

Ty Cannon i ja se pogledamo.

— Ne postoji nikakav drugi prilaz — prozbori Ty. — Posvuda je živi pijesak ili su obale suviše strme. Ne želimo li izgubiti jedan cijeli dan, ili čak dva, moramo prijeći rijeku baš ovdje. Doduše, oboje znate da bih ja radije jahao na zapad, neprekidno na zapad.

Pogledao sam prema gazu. Ondje ih je bilo petnaestak, a nas troje.

Izvadio sam kolt i pregledao ga. To je učinio i Ty Cannon. Tada smo predali uzde rezervnih konja Katy. Sada je imala jednog konja s lijeve strane a dva s desne. Ty Cannon krene na čelu. Ja sam jahao iza Katy.

Ubrzo su nas opazili.

Odmah su se počeli okupljati, naoko nehalno i znatiželjno. Poneki su se cerili i pokazivali nam sjajne zube. No svima su oči bile iskričave, ispitivačke, budne.

Vidjeli su da jašemo na prvorazrednim konjima. Među četrdesetak grla u njihovu oboru nije bilo nijednog konja poput naših.

A za takvu bandu dobri su konji bili najveće blago. Na njima su mogli brzo pobjeći iz zasjeda na svom putu.

Zakrčili su nam prilaz do gaza.

Ty Cannon se zaustavi. Ja sam skrenuo malo u stranu, tako da mi Katy nije zaklanjala vidik.

— Slušajte, dlakavi majmuni -- progovori nehalno Ty Cannon -- treba da odmah budete načisto da od nas ne možete dobiti ništa, jer nekolicinu ćemo pogoditi prije nego što se i razmaše prava borba. Da,

znam da vam se sviđaju naši konjići. A možda biste se još radije dokopali žene. No, to bi vas skupo stajalo, preskupo! A sad nam se maknite s puta! Hajde!

Bio je potpuno neustrašiv.

Potjeravši konja korakom, pokazao je nevjerojatnu hrabrost, poput krotitelja koji u kavezu prilazi čoporu divljih zvijeri i uspješno skriva nesigurnost.

Njegovo je držanje potpuno proturječilo odbijanju da se vrati u Little Brazos. Bojao se, dakle, samo Richarda McClellana i njegovih ljudi.

Razbojnici pred njim još su se cerekali, a onda naglo posegli za revolverima. Smatrali su, vjerojatno, da ih samo plašimo pa su nam htjeli pokazati zube.

No, mi smo odmah otvorili vatru. Drugo nam nije preostalo. Munjevito smo izvukli koltove i počeli pucaati, onako kao što mogu samo pravi revolveraši.

Razbojnici se rasprše. Trojica, četvorica, petorica već su ležala na tlu kad smo jurnuli u vodu pucajući na sve strane.

Bili smo već gotovo na drugoj obali kad su za nama fijuknuli prvi meci. Jedan od naših rezervnih konja srušio se i više nije ustao.

Stigavši do obale, zavukli smo se u grmlje. Katy je malo krvarila ruka.

— Meni nije rezervni konj tako potreban kao vama — rekla je prilično smireno. — Mnogo sam lakše od vas.

Prvi čas ne rekomo ništa. Najprije smo napunili revolvare. Vidio sam da i Ty Cannon ima bezazlenu ranu na ruci.

Jedino sam ja se izvukao bez ogrebotine. Bilo je to pravo pravca-to čudo, ili samo sreća.

Uspjeli smo se, dakle, probiti kroz divlju graničnu bandu i prokrčiti sebi put mecima. Možda taj uspjeh znači da nam je sreća skloni. Možda se sada Ty Cannon neće više bojati Richarda McClellana i povjerovat će u budućnost.

Opet sam ga pogledao.

Uzvratio mi je pogled, ali u očima sam mu razabrao gorčinu.

— Ovo nije još ništa spram onoga što nas očekuje u kraju oko Little Brazosa — reče.

Što da mu odgovorim?

Ništa mi pametno nije palo na um. Nisam se htio ponovo svaditi s njim.

Potražio sam pogledom Katy.

Zavrнула je rukav i omatala maramu oko rane na ruci. Metak joj je samo okrznuo meso. Budući da se mogla poslužiti samo jednom rukom, zahvatila je rub marame zubima i tako ga vukla. Pri tom nas je promatrala.

Ni ona nije rekla ništa.

Krenuli smo dalje. Ty Cannon nije previo svoju ranu, ali ubrzo je prestala krvariti.

Jahali smo cijelu noć i zaustavili se tek s druge strane nizine, na brdu s kojega nam se pružao daleko vidik. Nitko nas nije slijedio.

Skuhali smo kavu i ispekli malo slanine i nekoliko palačinki.

Bili smo iscrpljeni. Žalio sam Katy gledajući je kako je umorna.

No, cijelo smo vrijeme šutjeli. Nismo prozborili ni riječ.

A o čemu bismo i mogli pričati? Činilo se da je sve rečeno.

Borili smo se i izvukli iz škripca, ali očekivao nas je još dalek put do

Teksasa... A kod kuće vrabaju na nas još veće nevolje.

Zaista bi bilo glupo radovati se sitnoj pobjedi i kratkotrajnom uspjehu, mislio sam.

*

Poslije podne opet smo uzjahali i do noći prevalili poprilično kilometara na jug.

To što smo izbjegavali glavne ceste i putove kojima se kreće stoka, moglo nas je, s druge strane, uvaliti i u neprilike. Jer Indijanci, kojima je vlada dala tu zemlju i zajamčila im da im nitko neće smetati, nisu znali za šalu. Ionako se već vrzmalo tim krajem previše bijelaca. Pronađe li samo jedan od tih bijelaca negdje zlato, nahrupit će odmah tisuće i tisuće. Indijanci su vrlo dobro znali sve to i stoga su bili oprezni, htjeli su spriječiti neugodnosti.

Zaustavili smo se u sumrak, izabrali pogodno, skriveno mjesto i zapalili vatru. Njezin se odsjaj nije mogao vidjeti; bili smo u dobrom zaklonu, u starom potočnom koritu, gdje je bujica nekoć iskopala veliku jamu.

Ja sam prvi stražario. Oko ponoći zamijenio je Ty Cannon. Nismo pri tom progovorili ni riječ.

Ubrzo sam čvrsto zaspao jer sam bio neispavan. Otkad su me u Abileneu probudili Roy Duane i ostala dvojica nisam se pošteno naspavao. Na putu nisam nikako mogao nadoknaditi taj nedostatak sna. Zaspao sam, dakle, kao klada znajući da se mogu pouzdati u Tya Cannona.

No pogriješio sam.

Mogao sam se pouzdati samo u Katy, pa je trebalo da samo nas dvoje stražarimo.

Naime, kad sam se probudio, Ty Cannon je već napuštao logor.

Probudio sam se kad je zafrktao jedan od konja koje je poveo sa sobom. Hitro sam odvrnuo gunj i skočio na noge. U ruci mi je već bio revolver. Potrčao sam.

— Hej, Ty, ne možeš to učiniti! — vikao sam kroz noć. — Ne možeš ostaviti svoju ženu bez konja! Ne možeš to učiniti! Ty, progonit ću te na kraj svijeta ako odmah ne odustaneš od te podlosti!

Vikao sam tako glasno da me čuo usprkos topotu pet konja.

— Trčite nekoliko kilometara po mojem tragu! — doviknuo je. — Poslije nekoliko kilometara ostavit ću vam jednog konja! Nećeš me moći dostići, Jede Quade! I ne pokušavaj to! Inače ću te ubiti!

Zaustavio sam se, jer nije imalo baš nikakva smisla da trčim za njim. Nisam ga mogao dostići pješice.

Odjahao je u noć, odveo je sa sobom sve naše konje i odnio, naravno novac.

Bio je lopov, izdajica, hulja.

*

Tek sredinom prijepodneva pronašli smo napokon konja kojega nam je ostavio Ty Cannon. Bio je to, dabome, najlošiji i najslabiji konj.

Na njemu ga nikako nećemo moći sustići. Prednost će mu se povećavati iz sata u sat, iz dana u dan.

Pješačenje nas je umorilo. Prešli smo desetak kilometara po vrlo neravnu terenu.

Tyev trag je vodio na zapad. Vjerojatno će nastojati da prije nas stigne do ceste od Kansasa do Santa Fea. A kad se ukrea u neku od

brzih poštanskih kočija, postat će potpuno neuhvatljiv za nas.

Sve sam to znao vrlo dobro, ali ipak sam odlučio krenuti u potjeru za njim.

Osedlao sam konja i zakopčao smotani gunj sa stvarima iza sedla.

Tada sam pogledao Katy.

— Treba da budeš načisto s jednim — rekoh joj. — Ako ga ikad uspijem dostići, morat ću se obračunati s njim. Nakon te borbe jedan će od nas biti mrtav. Je li ti to jasno?

Uhvatila je zubima donju usnu i trenutak zažmirila, a onda me odlučno pogledala i kimnula.

— Jasno mi je — reče. — No, ne možemo prevariti i razočarati prijatelje i susjede kod kuće. Ne možemo dopustiti da im Ty ukrade novac. Ne znam što se događa s Tyem i zbog čega se tako promijenio. Zaista ne znam. Ne može biti riječ samo o strahu od Richarda McClellana i Duffa Taggerta. Ne, ne, nije posrijedi samo strah od smrti. Postoji tu još nešto, ali ne znam što. Jede, ako se budeš morao boriti protiv Tya, bori se spretno. Ja ću ti pri tom pomoći koliko god budem mogla. Da, pucat ću u njega ako to bude potrebno.

Naglo je zašutjela.

Zaprepastio sam se donekle. Iznenadila me njezina odlučnost i oštrina.

No bio je to ujedno znak koliko cijeni ljude koji joj vjeruju, ljude koji su joj povjerili sve što imaju.

Uzjahao sam i pomogao joj da se popne iza mene na konja.

Potom smo krenuli po Tyevu tragu. Bio je dovoljno jasan.

III

Kad se spustila noć, nanjušio sam dim i smjesta se zaustavio u zaklonu iza nekoliko stabala.

Pričekao sam, a onda mi je i opet dopro do nosa slab miris dima.

Katy je, ne mičući se i ne govoreći, sjedila iza mene.

Sjahao sam, spustio je na zemlju i poveo za sobom konja. Koračali smo šutke i oprezno. Katy još nije osjetila dim, ali to je bilo i sasvim razumljivo; nije živjela toliko u prirodi kao ja.

Pošto smo se opet zaustavili među drvećem, gdje je bilo vrlo mračno, napokon je i ona otkrila dim.

— To ne može biti Ty — prošapće. — Pa, on je mnogo dalje...

— Vidjet ćemo — odgovorio sam šapatom.

Kad sam ponovo ispitujući udahnuo zrak kroz nos, otkrio sam još jedan miris. Miris graha i slanine.

Dakle, bio je to logor u kojemu se pripremala večera. Možda uspijemo dobiti ondje još jednog konja, pomislio sam.

Predao sam Katy uzde i sam produžio kroz noć.

Logor nije bio daleko.

Iza uzvisine prostirala se udolina s pojilištem, grmljem i nekoliko stabala. Tu je gorjela vatra.

Na prvi sam pogled opazio da je riječ o razbojnicima, poput onih koji su nam htjeli zakrčiti prilaz gazu.

Takvih je bandi bilo prilično mnogo na tom području. Lutale su uokolo kao vučji čopori kad traže plijen. Ponajčešće su se sastojale od odmetnika i izopćenika raznih boja kože.

U ovoj su bandi bili, osim bijelaca i Indijanaca, jedan Crnac i jedan Kinez. Slutio sam da je Kinez pobjegao s nekog željezničkog gradilišta. U to su se doba, zbog gradnje željezničke pruge, useljavali mnogi Kinezi koji su prije bili pirati.

No, među tim razbojnicima bio je još netko: Ty Cannon. Privezali su ga za jedno stablo.

Dakle, sreća mu je brzo okrenula leđa. Stigao je samo dovde i pao im u ruke. Vjerojatno su ga na vrijeme opazili i postavili mu zasjedu.

Banda se sastojala od sedam članova.

Vođa je bio bijelac, vrlo šareno obučen, a na šeširu je nosio orlovsko pero. Pred njim su bile Tyeve bisage s novcem. Znači da još nisu podijelili pare.

Upravo su večerali. Prije bi se moglo reći da su žderali nego jeli.

Žvačući i proždrljivo gutajući, vođa je nekoliko puta zapitao nešto zarobljenika, ali nisam mogao razabrati što mu govori. Tō Cannon mu, koliko sam mogao vidjeti, nije odgovarao.

Tada vođa kimne jednom svom čovjeku koji ustane, priđe Tyu i nekoliko ga puta snažno pljusne s lijeve i desne strane.

Pljuske su se čule jasno u noći, a Tyu odmah otekne lice.

Kad ga je vođa žvačući ponovo upitao nešto, odgovorio je. Štoviše, razumio sam odgovor.

— Bogamu, sâm sam! — rekao je Ty Cannon. — Odveo sam konje svojih progonitelja još prije dva dana, i to oko stotinu i pedeset kilometara istočno odavde. Više mi ne mogu biti za petama, jer nitko živ ne može pretrčati za dva dana stoti-

nu i pedeset kilometara u ovoj zemlji.

Polako sam izdahnuo zrak. Dakle, štiti nas. Bez sumnje, dobro zna da nismo sto i pedeset kilometara od njega.

Vođa se okrene prema jednom visokom Indijancu i zapovjedi mu nešto.

Indijanac krene uz kratak obrok ravno prema meni. Još je žvakao slaninu i doimao se bezbrižno.

Slutio sam kakav je zadatak dobio. Vođa mu je naredio da se malo vrati po Tyevu tragu, zaustavi u tihoj noći i osluškuje. Za dva sata netko će ga zamijetiti.

Bio je to sasvim razumljiv potez. Banda nije htjela da je tu netko zaskoči, a računala je s progoniteljima svojega zarobljenika. Prema tome, trebalo je dobro otvoriti uši.

Malo sam se povukao znajući da razbojnik ide ravno prema meni. Čim se pojavi na vrhu uzvisine, morat ću ga nečujno onesposobiti.

Vjerovao sam da mu se oči još nisu sasvim privikle na mrak jer je maloprije sjedio pokraj vatre i jeo.

Spremno sam ga čekao.

Zaista me prekasno opazio. Svom sam ga snagom udario u želudac tako da je izgubio dah i nije mogao viknuti. Srušio se na koljeno i zacijelo snagom udario u želudac tako da je izgubio dah i nije mogao viknuti. Srušio se na koljeno i osjećao se zacijelo tako kao da ga je konj opalio kopitom.

Tada se htio baciti na mene, obuhvatiti mi noge u visini koljena i tako me srušiti. U slijedećoj bi sekundi mogao već i viknuti.

Znao sam da ne smijem oklijevati i da je svaki tren dragocjen.

Udario sam ga koljenom pod bradu. Nakon toga ostao je ležati.

Koljeno me vraški zaboljelo, pa sam se tren uplašio da više neću moći trčati, čak ni stajati na toj nozi.

Ipak bolovi su brzo popustili. Razgibao sam nogu i povukao se opet na ono mjesto odakle sam mogao vidjeti cijeli logor.

Dolje se ništa nije promijenilo. Još su čučali oko vatre i jeli grah sa slaninom. Pouzdavali su se u stražara kojega su poslali na uzvisinu.

Zamislilo sam se.

Moramo se opet dokopati novca. On je izvanredno važan za ljude oko Little Brazosa. Osim toga, moramo osloboditi Tyja Cannona. To se razumije samo po sebi. Iako sam ga sad smatrao podlacom, nisam ga mogao ostaviti u rukama tih nitkova.

Krenuo sam prema Katy. Potrebna mi je bila njezina pomoć. Znao sam da bez nje ne mogu uspjeti.

Opustila se kad me razabrala i spustila je pušku što ju je držala o boku.

Objasnio sam joj položaj.

— Treba da se pritajiš na uzvisini — rekoh joj na kraju — i da mi pomogneš puškom. Ja ću im reći da su opkoljeni. Ako mi ne povjeruju, morat ćeš barem jednom od njih probušiti šesir. Možeš li to učiniti sa trideset-četrdeset koraka udaljenosti?

— Mogu — odgovorila je odmah.

Vjerovao sam joj. Sjećao sam se da je još kao djevojka vrlo dobro gadala.

— U redu — rekoh. — Onda uzmi pušku i kreni na vrh brdašca. Proći ćeš pokraj jednog razbojnika.

ali on ti ne može više ništa učiniti jer sam mu slomio vrat. Morao sam shvatiti to.

Opazio sam da se stresla od jeze, no brzo je ovladala sobom. Popeo sam se na konja, okrenuo ga i odjahao u velikom luku.

Približio sam se logoru s juga. Dakle, s potpuno suprotne strane.

Opipao sam kolt i polako ga izvikao. A onda sam se predomislio. Shvatio sam da moja varka neće biti dovoljno uvjerljiva budem li imao u ruci oružje. Stoga sam spustio revolver u korice.

Jahao sam korakom, gotovo nečujno; nepomično sam sjedio tako da sedlo nije nijednom zaškripalo.

Približio sam se vatri na šest koraka. Prvi me opazio Ty Cannon koji je privezan stajao uz drvo.

Razbojnici su još čučali oko vatre i jeli. Znao sam da pripadaju soju ljudi koji mogu satima puniti trbuh i potom izdržati danima bez hrane.

Napokon me ugledao jedan od njih i ukočio se. Imao je puna usta i pokušao je nešto kazati. No morao je naprije progutati zalogaj.

— Hej! — uzvikne tada.

Privukao je pažnju ostalih, pa su svi pogledali prema meni.

Opazivši da sam sâm nisu se previše uznemirili zbog mogeg iznenadnog dolaska. No, razljutili su se što sam im se uspio tako prišunjati.

Smatralo se velikom neuljudnošću ako bi netko ujahao u logor ne najavivši se najprije povcima i ne pričekavši da ga pozovu.

Odmah su naslutitili da to pravilo nisam zanemario zbog puke zaboravljivosti ili gluposti. Shvatili su da sam iskusan kao i oni i da im moj iznenadni dolazak nagovješćuje neku opasnost.

Nisu bili brzopleti. Nisu skočili na noge. Samo su okrenuli glave pažljivo ispitujući kakav je zrak.

— Dakle, prijatelji — rekoh im — zaista mi je žao što vam smetam pri večeri. No, imate nešto što pripada nama. Mislim na novac u onim bisagama i na čovjeka pokraj stabla. Hoćete li nam našu imovinu ljubazno prepustiti, kao poštene nalaznici, ili se želite sukobiti s nama, boriti se?

Nekoliko ih je još automatski žvakalo, ali svi su zurili u mene. Napokon im se polako dignuo voda.

— Vidim samo tebe — reče on. — Možda si potpuno sam i pričaš izmišljotine. Tko je došao s tobom, ha? Tko? Hajde, reci!

Glas mu je bio sve jači, tako da ga je mogla čuti Katy na uzvisini.

Podigao sam ruku i mahnuo. Isti trenutak odjekne puščani hitac.

Katy je izvršno obavila zadatak. Dobro je naciljala. Metak je prepolovio lijepo orlovsko pero što ga je voda bande nosio na šeširu. Otkinuta je polovica odlepršala na zemlju.

Sad su vjerovali da imam adute u ruci i da sam zbog toga ujahao nehajno u logor, ostavivši revolver u koricama.

— Odvežite ga — rekoh. — Ili želite, možda da nekome od vas odleti tikva s ramena?

Govoreći im to, cerio sam se kao da im za kartaškim stolom pokazujem najjače moguće karte.

Gledajući me, zaključili su da su izgubili, da su opkoljeni i da im je najpametnije ne pokušavati ništa.

Vođa kimne čovjeku koji je bio najbliži zarobljeniku. Razbojnik žurno prereže nožem sponu Tyu Cannonu i oslobodi ga.

Ty zaobide vatru tražeći svoje oružje. Oduzme jednome razbojniku svoj opasač s koltom a drugome uzme pušku.

— Odvest ćemo sve konje — rekoh bandi. — Moramo vas nekako kazniti, zar ne? Uostalom, mogla bi vam pasti na um pomisao da nam dosađujete.

Zagundali su i još se više razbješnjeli. No, sad su bili u još težem položaju nego prije, jer se i Ty Cannon naoružao.

— Hulje — progovori vođa, koji se osobito ljutio zbog toga što mu je Katy uništila lijepo pero — već ćete vi dobiti svoje. Kad-tad izravnat ćemo račune.

— Naravno, naravno — rekoh mu i ispružih ruku. — Donesi bisage s novcem — zatražio sam. — Hajde, požuri, što čekaš!

Trenutak se činilo kao da mi namjerava pljunuti pred noge.

Zaprijetio sam mu kažiprstom.

— Sjeti se što se dogodilo tvom lijepom peru — rekoh. — Nije moguće da si već zaboravio.

Shvatio je da je vrag odnio šalu. Nije htio izgubiti glavu. Stoga je prišao bisagama, podigao ih i poslušno mi ih donio.

— Dobro, tko si ti? — zapita gledajući me iz neposredne blizine svjetlucavim očima.

— U Abilenu me svi poznaju — odgovorio sam.

— Da, to je istina — javi se jedan razbojnik. — On je šerifov pomoćnik iz Abilenea. Zove se Jed Quade. Prije nekoliko tjedana vidio sam ga ondje sa zvijezdom na prsima.

Taj podatak kao da je bio dovoljan vodi. Po svoj je prilici pomislio da sam se prišunjao s potjerom.

Priđoh svom konju, kojega mi je u međuvremenu osedlao Ty Cannon. Uokolo je bilo dovoljno sedala. Prebacio sam bisage, uzjahao, i pomogao Tyu da otjera u noć sve ostale konje.

Iza nas neko je vrijeme bilo tiho. Tada se počеше svadati i međusobno optuživati.

Postigli smo laku pobjedu, ali moja je varka uspjela, i to vjerojatno samo zato što je Katy pogodila pero i tako ih prestrašila.

Bez ijedne riječi, tjerali smo konje u noć i zaustavili se tek nakon pet-šest minuta.

Tada je dojahala Katy. Približila se Tyu tako da su im se dodirivali stremeni.

Oboje su šutjeli i gledali se.

— U redu, Ty, možeš odjahati! — progovori ona napokon. — Nestani! Odjahat ću s Jedom u Little Brazos i odnijeti novac. Moramo dati onim ljudima novac, moramo! No, ti nam više nisi potreban. Slobodan si, Ty. Nosi se!

U glasu joj se sve više odražavala gorčina i prezir. Željela je zauvijek prekinuti s Tyjem Cannonom, za kojega se udala iz ljubavi i koji joj je nekoć bio miliji nego ja.

Nad daleke bregove popeo se mjesec. Donekle je osvijetlio preriju između Canadiana i Wichite.

Samo donekle razabirali smo Tyevo lice ispod oboda šešira. Oči su mu se žarile.

— U Teksasu čeka smrt — reče on. — Ne čeka samo tebe i mene, Jede Quade, nego i Katy. Ako se vratimo s novcem u Teksas, ubit će i nju. Razumijete li? Dok sam ležao u hotelskoj sobi, imao sam dovoljno vremena da razmislim o svemu što mi je rekao Richard McClellan pri-

je nego što sam sa stadom krenuo u Kansas. Prisjetio sam se svega, od riječi do riječi. Vjerujte mi, nije riječ samo o Jedovu i mojemu životu. I Katy bi morala platiti glavom zbog neposlušnosti. Kad sam pobjegao s novcem, htio sam tebe spasiti, Katy. Razumiješ li? U Teksasu nas čeka smrt. Ako ti i poštede život, prodat će te nekoj javnoj kući u Meksiku. Je li vam napokon jasno?

Nepomično smo sjedili u sedlima. Ostali su nas konji okružili. Razmišljali smo.

Najednom sam vjerovao Tyu.

Da, vjerovao sam mu da ne strahuje za svoj nego za Katyn život. Nisam znao što mu je Richard McClellan rekao prije odlaska iz Teksasa, no zacijelo je Ty čuo neke vrlo teške riječi koje su ga neprekidno opterećivale proteklih tjedana i mjeseci.

— McClellan mi je naredio da već na putu izgubim stado — promrmlja on. — Nisam smio sa stokom stići do željeznice u Kansasu. Razumijete? No, vjerovao sam da sam dorastao teškoćama. Vjerovao sam to do onoga trenutka kad su me umalo ustrijelili i kad su stradala oba naša pratioca. Tada sam se opet sjetio McClellanove opomene i zapovijedi. Slušaj, Katy, on zna koliko mi značiš. Isto tako dobro zna da me ti potičeš. Osvetit će ti se ako se s novcem vratimo u Teksas. Zbog toga sam ukrao pare. Znao sam da će ti uz Jeda biti dobro kao i uz mene. On te voli koliko i ja. Spoznao sam da te ne mogu odvratiti od nauma jer ne vjeruješ da bi se McClellan mogao osvetiti jednoj ženi. No on će ti se osvetiti, vidjet ćeš. Oprosti mi, Katy, no htio sam te samo spasiti. Ponavljam vam još

jednom: donesemo li novac u McClellanovo područje, dočekat će nas ondje smrt. Nakon tih je riječi zašutio.

Vjerovao sam mu i istodobno su mi bili shvatljiviji njegovi postupci. Sada sam ga razumio mnogo bolje.

Čvrsto je bio uvjeren da u Teksasu čeka smrt i da se ondje neće moći spasiti ni Katy.

Pogledao sam Katy i opazio da plače, sasvim tiho i bez jecanja. Vjerojatno je plakala od sreće. Jer i ona je bez sumnje povjerovala Tyu Cannonu.

— Zar još hoćete u Teksas? — zapita on gotovo bezizražajnim glasom.

Pogledao sam Katy.

— Moramo — reče ona nakon što je nekoliko puta bezuspješno pokušala progovoriti. — Ne smijemo se bojati. Čak i ako nas uistinu u Teksasu čeka smrt, moramo prikupiti hrabrost i učiniti ono što nam je zadatak. Jer susjedi i prijatelji pouzdaju se u nas. Očekuju nas! Riječ je o njihovu biti ili ne biti. Moramo produžiti. Neću da me uz takvu cijenu spašavaš, Ty.

Saslušavši je, kimnuo je.

— Kunem ti se — promrmlja — da je ovo bio moj posljednji pokušaj. Odsad ću jahati ravno u Teksas, ma što nas čekalo ondje.

*

Iako smo razbojničke konje vodili još tridesetak kilometara i tek ih tada pustili, dobro smo napredovali i te noći i slijedećeg priepodneva.

U blizini Fort Silla, ispred gorja Wichita, susreli smo na obali neke rječice indijansku policiju.

Taj policijski odred sastojao se od sedmorice: jednog poručnika i šest policajaca, od kojih je jedan nosio naredničke oznake.

Sva sedmorica bili su pravi pravcati Indijanci. Nosili su plave sjevernjačke uniforme, ali umjesto hlače sa žutim prugama imali su kožnate hlače a umjesto čizama mokasine. No bluze, marama oko vrata, košulje i šeširi bili su vojnički.

Osim toga svaki je imao na prsima zvijezdu na kojoj je pisalo: »Indijanska policija, teritorij Oklahoma«. Poručnik je vrlo ljubazno pozdravio Katy i obratio nam se na besprijekornom engleskom jeziku.

— Imate li neki naročit razlog zbog kojega jašete našom zemljom, podalje od uobičajenih putova? — zapita. — Zar ne znate da se to ne smije bez dopuštenja ujedinjenih indijanskih naroda? (Piščeva napomena: OKa-la-ho-ma znači na jeziku čokto otprilike »Zemlja crvenog čovjeka«. U tom području, koje im je zajamčila vlada, naselila su se mnoga indijanska plemena. Imala su vlastitu policiju, sudsku vlast, upravu i škole. Tek 22. travnja 1889. otvorena je ta zemlja za bijele doseljenike. Već nekoliko tjedana prije toga okupilo se duž granice mnoštvo ljudi koje je vojska sprečavala da krenu prije vremena. Topovski su hici označili početak navale na nezaposjednutu zemlju.)

— Smatramo da imamo važan razlog, poručniče — rekoh. — Nosimo u Teksas novac što smo ga dobili za jedno stado, a znamo da bi nam na uobičajenim putovima rado oduzeli te pare. Htjeli bismo zaobići sve zasjede i što prije stići na cilj.

Kratko je razmislio i zatim kimnuo.

— Otpratit ćemo vas do Crvene rijeke — odluči.

To nam je i te kako odgovaralo. U Abileneu i na putu ovamo borili smo se već nekoliko puta i nimalo nismo čeznuli za novim okršajima. Dovoljno nas borbi očekuje kod kuće, u Teksasu.

Da, bilo nam je vrlo drago što će nas do granice indijanskog teritorija otpratiti sedam indijanskih policajaca, čiji je poručnik vjerojatno bio izobražen barem koliko i mi.

Ali kad prijedemo Crvenu rijeku, naći ćemo se u Teksasu.

Do vraga, sve smo bliže i bliže Richardu McClellanu i Duffu Taggertu. Ako se budemo malo odmaramo, stići ćemo već za četiri dana do Crvene rijeke. Stadima je u obratnom smjeru za tu udaljenost bilo potrebno dvadesetak dana. No goveda nisu prelazila na dan osamdeset kilometara nego samo petnaestak.

Nimalo se nisam bojao da Katy neće izdržati tako dalek put. Bila je izvrsna jahačica, gipko joj se tijelo naviklo na dugo jahanje. Dok su gonili stado iz Teksasa, pomagala je pri vođenju rezervnih konja. To je značilo da je najmanje tri puta na dan mijenjala konja jer je — da bi rezervne konje održala na okupu — morala prejahati mnogo veći put nego što ga je prelazilo stado, baš kao što i ovčarski pas pretrči višestruko duži put nego ovce. Da, čvrsto sam vjerovao da će ona izdržati sve napore.

Osim toga, s Tyem Cannonom i njom bilo je opet sve u redu. Već slijedeće noći spavali su ponovo pod istim gunjem, kao što je i uobičajeno za bračni par.

Ja sam spavao s druge strane vatre.

Indijanski su policajci imali vlastitu vatru. Jedino nam se poručnik privremeno pridružio.

Zvao se John Redfox, što je ukazivalo na to da mu je indijansko ime bilo Crvena Lisica.

Ispričao nam je da sad u Fort Silu postoji sud za bijelce i da tamošnji savezni šerifi brzo hvataju bijelce koji na indijanskom teritoriju prekrše zakone. Takvim se zločincima sudi bez odugovlačenja.

— Prema tome, bijelci i crvenokošci mogu živjeti u miru — pričao je poručnik. — Samo se nama, Indijancima, mora dati pravo da sami upravljamo sobom. Kad se ne moramo neprekidno boriti za goli život i brinuti samo o tome kako ćemo se prehraniti, nalazimo vremena i da učimo, da gradimo i da idemo ukoarak s vremenom. Djeca u našim školama ne uče lošije nego bjelačka djeca. Živimo u kućama, uzgajamo stoku, obrađujemo polja, a naše žene ne tkaju više samo za nas. Imamo radionice u kojima tkaju divne gunjeve i sagove. Izrađujemo raznovrsne košare i lako ih prodajemo na Istoku. Dakle, možemo se prehraniti kao i bijelci.

Rekao je to vrlo ponosno.

Zamišljeno sam ga gledao. Divno bi bilo kad bi bijelci održali obećanje, mislio sam, i omogućili brojnim ugroženim indijanskim plemenima, starosjediocima američkog kontinenta. Ali bjelačka su obećanja varljiva.

*

Četvrtog dana stigli smo do Doanova prijelaza na Crvenoj rijeci, jedinog gaza u okolici. Imali smo sreću što rijeku nije upravo prelazi-

lo neko stado. (Piščeva napomena! Doanov prijelaz je dobio to ime zato što je kraj gaza bila Doanova trgovina. U njoj su se goniči stoke mogli još jednom opskrbiti duhanom, viskijem, oružjem, municijom i mnogim drugim stvarima. Procjenjuje se da je od dvanaestak milijuna goveda i konja, koji su tih godina otjerani iz Teksasa prema željezničkim stanicama u Kansasu, oko šest milijuna životinja prešlo rijeku na gazu Doanov prijelaz. Poznati slikar onoga doba, Charlie Dye, prikazao je na slici takav prijelaz stada, i tu bi sliku svakako trebalo vidjeti da bi se moglo zamisliti prelaženje stoke na Doanovu prijelazu. Tek tada bi se moglo shvatiti kako je stihijski bio taj događaj.)

Rastali smo se od indijanskih policajaca i krenuli preko gaza. Vodostaj je bio prilično visok. Zacijelo su pale obilne kiše negdje u gornjem toku Crvene rijeke. Gaz je bio već gotovo neprohodan je voda je nosila drveće i grmlje.

S istoka je puhao hladan vjetar i šibao nas s lijeve strane. Odahnuli smo kad smo stigli na drugu obalu.

Tada smo krenuli prema Doanovoj trgovini.

Tu je nastao već gotovo pravi gradić. Kuće su nicala jedna za drugom.

Pred skladištem su istovarivali robu s nekoliko teretnih kola. Pokraj trgovina stajalo je pet-šest jahaćih konja i vrzmalo se nekoliko indijanskih obitelji, njihovi su muškarci unutra trgovali.

A ispred krčme stajalo je još više jahaćih konja. Na većini su bili smotani gunjevi sa stvarima za put.

Doanova je trgovina bila, tako reći, posljednja ili prva luka, ovis-

no o tome u kojemu ste smjeru jahal.

Zaustavili smo se na južnoj obali i razmislili.

Ima li uopće smisla da pokušamo zaobići Doanovu trgovinu?

Ako su tu McClellanovi ljudi možda su nas već vidjeli. A Katy je svakako potrebno nekoliko sati topline, potreban joj je pravi krevet i vruća voda u velikoj drvenoj kaci. Ty i ja se pogledamo, a onda krenemo prema gostionici. Ipak, u međuvremenu sam napeto razmišljao.

— Čim ujašemo u dvorište gostionice — rekoh Tyu Cannonu koji je jahao pokraj mene — produžit ću, u zaklonu iza kuća, na jug i potražiti kilometar odande, negdje nedaleko od puta, neko pogodno mjesto. Želim provjeriti hoće li se nekome žuriti na jug.

Ty samo kimne.

Uskoro smo skrenuli svoje umorne konje u dvorište gostionice. Projahao sam između staje i štaglja i našao se na otvorenu polju. Ubrzo sam dospio u zaklon iza nekoliko praznih teretnih kola, a malo dalje sakrilo me drveće, lišće kojega je već požutjelo od daha jeseni.

Prešao sam preko vrhunca jednog brežuljka i stigao do stijena koje su se crvene dizale pokraj puta poput dvaju tornjeva. Stoka se kretala drugim putem, malo istočno od tog mjesta, ali jahači i kola služili su se baš tom cestom pokraj koje sam sada čekao.

Ako netko želi brzo odjahati na jug, uskoro će proći tuda.

Nisam morao dugo čekati.

Pojavio se jedan jahač. Drago mi je što je sâm. Jahao je na lijepu šarcu. Jasno sam vidio da bi taj konj

mogao bez odmora prijeći stotinjak kilometara.

Izjahao sam iz zaklona i zakrčio mu put.

Jahač se zaustavio četiri koraka ispred mene. Konj mu se krenuo malo u stranu.

Tada sam opazio žig »MC«.

Richard McClellan još se nekoć, dok sam bio u Teksasu, služio tim žigom i od početka stvorio je od njega simbol samovolje, moći i bezobzirnosti.

Jahač me netremice promatrao.

Nije me poznao. Ni ja njega nikad dosad vidio nisam. No, u toku protekle dvije godine, otkad sam napustio Teksas, Richard McClellan zacijelo je povećao družinu i zaposlio nekoliko novih grubijana.

Jahač preda mnom doimao se na prvi pogled žilavo i iskusno. Vidjelo se da je naviknut na to da ruši sve prepreke koje bi mu se mogle naći na putu.

Namjeravao je što brže odnijeti vijest u Little Brazos, a na putu su ga vjerojatno čekali konji koje je mogao mijenjati.

Nije ništa govorio, samo je ukočeno piljio u me.

Ipak, ruka mu je polako skliznula prema koricama i uklonila s revolvera sigurnosnu uzicu koja je pri jahanju sprečavala da revolver ispadne iz korica.

— Vрати se tamo odakle si dojahao, druškane! — rekoh mu. — Osta-neš li pokraj gaza, ništa ti se neće dogoditi.

Nije mi znao ime, ali vidio me kako s Tyem i Katy prelazim preko rijeke. Stoga me smatrao goničem iz Tyeve družine.

Iznenada se nacerio.

— Budalo — progovori — pametnije ti je da se ne miješaš u igru kojoj nije dorastao ni tvoj gazda. Ispričaj mi radije što se dogodilo i radi čega su se Ty i Katy Cannon vratili iz Abilenea. Čuli smo već da je Cannon uspješno dotjerao stado do cilja i dobro ga prodao. No, zašto se taj glupan vraća s novcem kući? Reci mi zašto to radi? Budeš li razgovorljiv, naš će te gazda nagraditi.

Zatresao sam glavom.

— Predaj mi svoj kolt — rekoh mu. — Izvuci ga iz korica i i dobaci mi ga.

— I? — zapita on odlučno.

— Odjahat ćemo odavde... dvadesetak kilometara — odgovorih. — Nakon toga bit će ti potreban cijeli dan da bi pješice...

Brzo je shvatio.

No bio je odan svojemu poslodavcu. Očito je Richard McClellan dobro izabrao svoje ljude.

Tog je trenutka povukao kolt, ali ne zato da bi mi ga dobacio. Izvukao ga je brzo, pokazujući da mnogo bolje rukuje oružjem nego lasom.

Ja sam, ipak bio brži.

Pogodio sam ga u rame. Ispao mu je revolver kad je osjetio bol. Zanjihao se u sedlu i zatim pritisnuo dlan na ranu.

Zaobišao sam ga i opazio na leđima rupu gdje je izišao metak. Odmah sam uočio da rana nije opasna za život, treba je samo oprati i previti da se ne bi upalila.

Ja sam jednom s takvom ranom na ramenu, u kojoj je, osim, toga ostala indijanska strijela, jahao osamdesetak kilometara. I ostao sam živ.

No on ne bi toliko izdržao, zaključio sam. Neće moći odnijeti vijest Richardu McClellanu.

Nepomično je sjedio u sedlu i stenjao od boli.

— Tko si ti? — upita škrgućući zubima. — Hej slušaj, tko si ti? Još nikoga nisam vidio da tako brzo izvlači revolver. Čak ni Fuff Taggert nije tako brz. Koga je unajmio Ty Cannon da mu pomogne? Tko si ti?

— Ah — rekoh — neka to bude iznenađenje za Richarda McClellana. Možeš li sâm odjahati u naselje i potražiti nekoga da ti previje ranu?

Nije mi odgovorio nego je okrenuo konja. Jahao sam pokraj njega.

Razišli smo se tek ispred gostionice. Ujahao sam u dvorište, skočio sa sedla i ušao kroz stražnja vrata.

Ty i Katy upravo su jeli. Odmah su me ugledali i nekako naslutili da se nešto dogodilo. Možda su mi to vidjeli na licu.

Sjeo sam, natočio sebi vruće kave i najprije otpio nekoliko gutljaja.

— Da, bio je ovdje jedan McClellanov čovjek — rekao sam i ukratko ih izvijestio što se zbilo.

Katy više nije prijalo jelo, iako je bilo dobro i iako je, bez sumnje, bila gladna.

— Moramo odmah krenuti odavde — rekoh. — Mogao bi on unajmiti nekog drugog čovjeka. Treba samo da mu napiše vijest, da ga obavijesti gdje može dobiti odmorne konje i da mu obeća dovoljno novca. Prema tome, moramo krenuti. No, Katy je potreban duži odmor, a i našim konjima. Možda bi bilo najbolje da sâm krenem na put. Dajte mi novac. Uzet ću konja sa žigom »MC« i predstavljati se kao plaćenik

McClellanova čovjeka. Morate se odlučiti do kraja obroka.

Kimnuo sam konobarici koja mi je upravo prišla i zapitala bih li i ja htio jesti.

Znao sam da neću dugo čekati odluku bračnog para koji mi je sjedio sučelice. Položaj je bio vrlo jasan.

Kod kuće, oko Little Brazosa, još se ne zna da sam susreo Tya Cannona i udružio se s njim. Mogu svima koji me poznaju lagati da sam se vratio kući zato što me zavičaj neodoljivo zove.

Ty Cannon bi, možda, već pri prvoj zamjeni konja naišao na ljude koji bi ga prepoznali.

Ako netko od nas dvojice mora krenuti, onda ja svakako imam više izgleda da uspijem.

Katy ubrzo kimne. Ty je međutim kimnuo kolebljivo.

— Ako ti predamo novac i pustimo te da odeš — promrmlja on — onda nije, možda, više ni potrebno da se vraćamo kući. Mogli bismo krenuti u dalek svijet i izbjeći borbu koju, ionako, ne možemo dobiti.

Katy ga je promatrala sa strane.

— Ne — rekla je tada — nećeš ga ostaviti na cjedilu. Ni govora. Slijedit ćemo ga što brže budemo mogli.

IV

Kad sam iz obora doveo konja ranjenog McClellanova jahača, što mi je uspjelo bez nekih osobitih teškoća, predao mi je Ty Cannon bisage s novcem.

Tad mi je pristupila Katy, podigla se na prste, zagrlila me i poljubila u usta.

Nije rekla ništa. Ni ja nisam prozborio ni riječ.

Kad sam pogledao Tya, opazio sam da gricka donju usnicu.

— Možda ipak stignemo na vrijeme da te pokopamo — reče.

Samo sam se nasmiješio, uzjahao i potjerao konja.

Slutio sam da ću morati prijeći devedesetak kilometara prije nego što budem našao nekog odmornog konja s McClellanova ranča. Čvrsto sam vjerovao da me negdje u daljini čeka svjež konj.

Za jedan sat počelo se smračivati, a dva sata nakon toga već su mjesec i zvijezde obasjali sivu cestu. Nisam mogao zalutati.

Još sam osjećao Katyn poljubac na usnama. Bez ikakva me ustručavanja poljubila pred mužem.

Što li to znači?

Neprekidno sam razmišljao o tome. Napokon pobijedi ipak razum. Shvatio sam da se ne smijem zavaravati.

Između Katy i Ty opet je sve u redu. Opet spavaju pod istim gungnjem. Opet su složan bračni par.

Katy me poljubila samo zato što smo se rastajali. Htjela je da upamtim taj poljubac, da je ne iznevjerim i da za nju i Tya obavim posao kako treba.

Vjerojatno je to najbliže istini, zaključio sam. Njezin poljubac treba da me obveže na potpunu odanost.

Neumorno sam jahao kroz noć, sat za satom, kilometar za kilometrom. Držao sam se ceste kojom su nekoć prolazili Španjolci sa svojim oklopljenim vojnicima, kad su Coro-

nado i drugi plemići, pohlepni za zlatom, tražili sedam zlatnih gradova o kojima priča jedna legenda.

Konj na kojemu sam jahao bio je zaista izvanredan. Nakon svakog prijedena kilometra uviđao sam to sve više i više.

McClellanov ranč ima, bez sumnje, desetke takvih konja. Uistinu me zanimalo gdje ću naći slijedeće grlo.

*

Našao sam ga nakon više od devedeset kilometara,

Jahao sam cijelu noć, odmarajući se vrlo kratko, pa se konj pod mnom sada znojio i puhao na svakom usponu. Očito je bilo da bih ga sada morao odmoriti jedan sat ili zamijeniti za neko svježije grlo.

Tada sam ugledao svjetlo u jutarnjem sivilu.

Na putu sam već nekoliko puta opazio svjetla ili vatru u osamljenim kolibama, naseljima i logorima karavana, ali projahao sam mimo. Dvaput su mi čak doviknuli iz logora.

No, ovaj sam put skrenuo prema svjetlu što je dopiralo iz kuće. Instinkt mi je govorio kako treba da tu pokušam sreću.

Ušao sam u maleno naselje. Osim kuće pred čijim je vratima gorio fenjer, bilo je tu još nekoliko koliba i suša, obora i jedan zdenac. Pokraj zdenca okretala se vjetrenjača i pokretala crpku koja je neprekidno punila svježom vodom drvena korita.

Zaustavio sam se blizu zdenca i kratko zazviždao.

Odmah se otvorio prozor. Izvirio je neki čovjek, povukao se i zatim izašao kroz vrata.

— Jesam li na pravome mjestu? — zapitao sam samo.

Približio se mojemu konju i pogledao žig.

— Da, na pravome ste mjestu — reče. — Ovdje vas čeka konj. Zašto nije dojahao Barley osobno? Zašto šalje nekoga drugog?

U glasu mu se odrazila sumnjičavost.

— Ranjen je u rame pa je poslao mene — odgovorih. — Uostalom, što se to vas tiče? Dat ćete mi jednog konja sa žigom »MC« i zauzvrat dobiti drugog. Zar to nije dovoljno?

Visok i koščat, malo pogrbljen, stajao je preda mnom u prljavom donjem rublju. Vidio sam da pripada vrsti ljudi koji uživaju u tome da uvijek prigovaraju i stvaraju teškoće.

Oklijevao je. Jasno sam naslutio njegovo neprijateljstvo.

Ipak, pobijedio je u njemu razum. Vjerojatno je instinktivno spoznao da mu je pametnije ne sukobljavati se sa mnom. Slegao je ramenima, a tada se okrenuo u stranu, krenuo ispred mene i, vukući noge, pošao prema suši u kojoj je, kao što sam ubrzo ustanovio, čekao konj. Ušao je i izveo konja.

Sjahao sam, skinuo sedlo i bisage s umorne životinje na kojoj sam dojahao i stavio ih na drugoga konja.

— Što imate u bisagama? — pitao me čovjek kad je htio odvesti konja kojega sam mu predao. Želio me iznenaditi nemarno izrečnim pitanjem i navesti na nepromišljen odgovor.

Nisam rekao ništa, baš ništa. Odveo sam odmornog konja do bunara, osvježio se ondje, napunio vodom čuturu, uzjahao i krenuo.

Osjećao sam umor u cijelome tijelu, ali nisam smio stati. Little Brazos bio je još daleko, vrlo daleko. Znao sam da ću još nekoliko puta izmijeniti konje.

Oko podneva stigao sam u gradić zvan Borona, što znači kukuruzni kruh. Osnovani su ga još Španjolci i zasadili okolna polja kukuruzom.

Gradić je sad bio zapušten i prilično ruševan. Često su ga u prošlosti napadali Komanči i nekoliko ga puta razrušili.

U njemu je živjela još samo šačica ljudi. Postojala je i jedna gostionica.

Zaustavio sam se u sjeni pokraj korita s vodom, skinuo s konja bisage i ušao.

Ljudi su me šutke promatrali. Vidjeli su, naravno, da sam prešao dalek i težak put, ali nitko me ništa nije pitao.

Dobio sam jelo i tek tada osjetio pravu glad. Dok sam jeo, preplavio me strašan umor. Tren sam pomislio da su mi stavili nešto u kavu. Nisu mi, dabome, stavili ništa, nego je tijelo zahtijevalo zasluženi odmor. Nisam se, jednostavno smio smiriti jer su mi se odmah sklapale oči. Svjestan toga da bih vrlo lako mogao zapasti, žurno sam platio i ponovo krenuo.

Na sreću, dan nije bio topao. Sunce je donekle grijalo samo oko podneva, a sad je već bilo prilično hladno.

Sa zapada su naišli kišni oblaci. Ubrzo su pale i prve kapi.

Kasno poslije podne zaključio sam da opet treba da potražim svježeg konja. Moj konj, premda izvanredan, već me teško nosio.

Stigavši do uskog puteljka što je vodio od obližnjih brda do ceste,

ugledao sam nekog dječaka kako sjedi na stijeni i jede pečen kukuruzni klip. Promatrao me.

— Znači, braća i ja nećemo više morati sjediti ovdje i čekati — progovori. — Dosadilo nam je već to danonoćno stražarenje — i pokazao je palcem preko ramena na puteljak.

Kimnuo sam samo i krenuo u smjeru koji mi je pokazao.

Kilometar od ceste počinjala su već brda. Tu sam ugledao vrlo zapušten ranč.

U susret mi je došao neki bradat čovjek, pogledao žig na konju i, podigavši ruku, pucnuo pastima.

— Hej, Joe, Frede! Dodite ovamo i dovedite iz obora onog tuđeg konja!

Odnekle su se stvorila dva momka. Bili su malo stariji od dječaka kraj ceste i doimali se opasno.

Što se tiče bradonje, učinilo mi se da je podmukao i zao.

Sjahao sam i počeo razgibavati noge da bih se koliko-toliko oslobodio umora. Prišao sam zdencu, izvukao kabao vode i zaronio u nj glavu.

Osvrnuvši se iznenada, opazio sam da bradonja upravo opipava bisage.

— Unutra je novac? — pitao je otvoreno. — Šalju ga hitno zato što se mora poštovati neki važan rok? Možda se negdje može jeftino kupiti zemlja ili...

Nije nastavio. Vjerojatno mu se činilo suviše napornim da nabraja sve mogućnosti.

Nisam mu odgovorio, samo sam ga ošinuo pogledom.

Uzbuđeno je obrisao lice i prešao rukom preko prosijede brade. Ošamutila ga je velika vjerojatnost da

je u bisagama pravo bogatstvo. Po svoj se prilici znojio od glave do pete.

Zagledao mi se u kolt s kojega sam odavna skinuo sigurnosnu uziću.

— Moji će vam momci osedlati svježeg konja — rekao je tada. — Zar se nećete malo odmoriti? Hoćete kave? Jela? To neprekidno jahanje čini se da vas je prilično iscrpilo. Ako se ne odmorite, uskoro ćete se srušiti s konja. Onda?

Samo sam se nacerio, ne rekavši ni riječ, i tada je odustao.

Njegovi su sinovi osedlati odmorog konja. Prebacio sam preko njega pune bisage i odjahao.

Znao sam da bradonju golica pomisao da utrči u kuću i pušćanim me mećkom sruši sa sedla prije nego što se suviše udaljim i stignem izvan dometa.

Ipak to nije učinio.

Jahao sam dok se nije smračilo. Nebo je bilo oblačno, pa nisam vidio ni pet koraka ispred sebe. Siva cesta nije više bila siva i jasna, potamnijela je zbog kiše. Vrlo teško snalazio sam se u mraku, a i umor je već bio gotovo nepodnošljiv.

Zaključio sam da je najpametnije da se zaustavim i malo odmorim. Neću mnogo dobiti budem li napredovao korak po korak kroz tu tamu.

Možda se nebo za dva sata malo rasvijetli, a dva sata odmora neizrecivo bi mi pomogla.

Zaustavio sam se pokraj nekog gustog grma, skliznuo sa sedla, privezao konja za čvrstu granu i sjeo u zavjetrinu.

Zavukao sam šake pod pazuha, kao što vuk zimi gura njušku pod

čupav rep. Već za nekoliko sekundi sam zaspao.

*

Kad sam se probudio, bilo je, zaista, malo svjetlije nego prije.

Probudila me hladnoća. Ili možda nešto drugo?

Obuzele su me neke zle slutnje. Instinkt me upozoravao da mi prijeti nešto, možda negdje pred ciljem a možda već tu u neposrednoj blizini.

Tada sam začuo tapkanje nekog psa. Već slijedeći tren stvorio se pokraj mene.

Držao sam u ruci revolver, ali nisam se ni pomakao.

Pas je sada bio sasvim nečujan, više nije ni dahtao. Prišao mi je, onjušio me i nestao.

Kakav pas! pomislio sam zadržljivo. Očito je bilo da je izvrsno uvježban. Pronašao je plijen, ali se nije oglasio nego je otrčao po gospodara.

Digao sam se, prišao konju, odvezao ga, pritegao kolan i popeo se u sedlo.

Kad sam stigao na cestu, vidljivost je iznosila već tridesetak metara. Tmurno se nebo donekle rasvijetlilo.

S lijeve sam strane razabrao nekoliko sjenki što su se micale. Bili su to jahači. Skrenuo sam udesno, tako da su ostali iza mene.

Taj je trenutak zalajao pas. Odjeknuli su i hici. Meci su zviždali oko mene.

Sad mi je bilo jasno kome pas pripada. Doveo je do mene bradonju i njegove veće sinove. Zacijelo im to nije bila prva takva hajka uz pomoć psa.

Uzvratio sam paljbom i bijesno ispraznio kolt.

Tada začuh kroz topot kopita krik. Bio je to znak da sam pogodio cilj. Više me nisu slijedili.

Taj prokleti novac, mislio sam. Svi gube pamet radi njega.

Ipak, bitno je bilo da sam se izvuкао. Osim toga, mnogo mi je pomogao san. Jašući prilično brzo kroz noć, uskoro sam se ugrijao.

Čvrsto sam vjerovao da ću pronaći i druge konje na tom putu do Little Brazosa. Bilo mi je već sasvim jasno koliko su otprilike međusobno udaljena mjesta na kojima čekaju odmorni konji. Uostalom, u toj uglavnom pustoj zemlji bilo je ionako malo kuća.

*

Za četiri dana stigao sam do rijeke Brazos, jahao neko vrijeme duž nje i kasno poslije podne skrenuo na zapad da bih malo skratio put.

Jer tu sam bio već na poznatom terenu. Bio sam u svom zavičaju. Tu sam nekoć hvatao konje, a i ponekog ukrao. Tu sam počinio tisuću mladenačkih ludosti.

Nakon toga stigao sam do rijeke Little Brazos koja je izvirala negdje na istočnoj strani Edwardove visoravni.

Brda su svud uokolo bila smeđa, žuta. Još ih nije osvježila kiša. Bilo je toplije nego u Kansasu, gdje su se u preriji osjećali već hladni vjetrovi iz Dakota i Wyominga. Tu su prevladavali vjetrovi iz Meksičkog zaljeva i donosili toplinu i u ovo godišnje doba.

Bio sam mrtav umoran jer sam se putem odmarao najviše po sat-dva. Činilo mi se da sam već u duši mrtav i napunjen olovom.

Neopisivo bih rado bio zaspao. Vjerovao sam da bih mogao spavati i godinu dana.

I preostale sam konje na putu pronašao prilično lako. — Samo dva-put sam se raspitivao na pogrešnom mjestu, i to zato što je zemlja bila naseljenija nego prije.

Posljednjega konja dobio sam u konjušnici u mjestancu Wacu. Više se nipošto nisam smio zaustaviti i odmoriti; stekao sam dojam da sam u Wacu privukao preveliku pažnju uzevši odmornog konja sa žigom »MC« i ostavivši potpuno iscrpljena dorata. Možda je Richard McClellan imao u Wacu nekog svog čovjeka koji sada jaše brže nego ja i želi obavijestiti gazdu da nešto nije u redu, jer Barley nije dojahao osobno nego je poslao nekog stranca u čijim je bisagama možda novac.

Morao sam računati sa svim mogućnostima, morao sam biti na sve spreman.

Stoga sam prikupio preostalu snagu i na posljednjem se odmornom konju zaputio u kraj oko Little Brazosa.

Veliki je Brazos bio vrlo lijena rijeka i u njemu je živi pijesak vrebao na glupe žrtve, a ni Little Brazos nije zaostajao za svojim velikim bratom.

Tko bi površno pogledao Little Brazos, učinilo bi mu se da je ta rječica blaga i mirna, posve bezazlena. Ali, čak i na pješčanoj obali, koja se za podnevne vrućine doimala suhom, mogao je vrlo brzo potonuti konj i za sobom povući jahača.

Izbjegavao sam sva ta opasna mjesta, ali klonio sam se i ceste prema Little Brazosu, gradiću koji je prozvan prema rijeci i koji će vrlo vjerojatno potpuno pripasti Richardu McClellanu budem li na posljednjim kilometrima imao smolu i ipak izgubio novac.

Taj gradić i sitni rančeri oko nje-
ga zaduženi su kod banke, a već
gotovo pola banke pripada Richar-
du McClellanu. On će je preuzeti čim
postane nesposobna da plaća.

O tome će se odlučiti 1. studeno-
ga. Tada dospijeva dug i treba plati-
ti sve kamate.

Ponavljajući to već stoti put u
mislima, sasvim sam dobro znao
kako je važno tih trideset tisuća
dolara. Na putu mi ni tren nije
pala na pamet pomisao kako bih se
obogatio kad bih pobjegao s nov-
cem. Riješio bih se svih briga i
imao dovoljno para do kraja života!

O tome nisam razmišljao, ali če-
sto sam pomišljao na Katy.

Misli o njoj pomogle su mi te pos-
ljednje noći putovanja u Teksas da
ostanem budan. Nisam zaspao ni
srušio se s konja, ali povremeno
sam stenjao i škrgutao zubima.

Činilo mi se kao da me boli cijelo
tijelo... želudac, jetra, bubrezi, re-
bra. Sve me paklenski boljelo. Pos-
ljednjom sam se snagom držao u
sedlu.

A onda, kad je već odavna prošla
ponoć, ugledao sam u noći svjetla.

Bilo ih je samo nekoliko, jer Litt-
le Brazos nije bio velik.

Gdje li gore tako kasno petrolej-
ke? Vjerojatno još samo u krčmi,
hotelu i u dvije-tri kuće.

Zaustavio sam se i još jednom
pažljivo razmislio o svemu.

Kako da se sad vladam? Što tre-
ba da uradim?

Najvažnije je da se riješim novca.
zaključio sam. Odmah ću ga predati
banci.

Sjećao sam se gdje živi bankar
Carl Clum. Vjerojatno se u toku
protekle dvije godine nije preselio.

Potjerao sam konja i zaputio se
prema svjetlima.

Najednom sam se sjetio opet Tyje-
vih riječi: »U Teksasu čeka smrt«.
Rekao je to nekoliko puta, kao da
jasno vidi budućnost. Uvjerljivo
nam je proricao zlu sudbinu.

Htio ili ne htio, ponavljao sam
sad u sebi te riječi.

Katyn je poljubac nekako izblije-
dio u sjećanju ali Tyjeva me opome-
na uporno pratila.

Skinuo sam sigurnosnu uzicu s
kolta i prikladnije namjestio korice
tako da mogu spretno izvući revor-
ver i u sedlu.

Grad je bio vrlo tih kad sam sti-
gao do prvih kuća. Nigdje se ništa
nije micalo.

Tad se javi pas u dvorištu kovač-
nice. Oglasi se i pas u konjušnici, a
već za nekoliko sekundi lajalo je
najmanje šest-sedam pasa u gradu.

Opsovao sam u mislima. Doduše,
taj pseći lavež nije morao biti još
nikakva opasnost za me. U Little
Brazos su i u to doba noći povreme-
no stizali ili ga napuštali jahači.

Psi su uskoro prestali lajati.

Opet je bilo tiho. Među kućama
potmulo je odjekivao samo topot
mojega konja koji je već posrtao od
umora.

Pokušavao sam pogledom prodri-
jeti u sjene, ali ništa nisam mogao
razabrati u mraku.

Tada sam stigao do prve svijetle
pruge što je dopirala iz poštanskog
ureda. Vjerojatno su uskoro očeki-
vali poštansku kočiju koja je vozila
iz San Antonija preko rijeke Kolo-
rado (Kolorado u Teksasu). Poštar
je, bez sumnje, pripremao poštu.
I u dvorištu je gorjela svjetiljka.
Netko se micalo u oboru. Po svoj su
prilici pripremali svježu zapregu.

Brzo sam projahao preko osvijetljena prostora nadajući se da me nitko ne promatra iz sjene.

Sljedeće svijetle pruge, što su se protezale preko cijele ulice, dopirale su iz hotela. Tu je gorio fenjer čak i pred ulazom.

Prošao sam i preko tog osvijetljenog prostora. Iza mene kovitlala se prašina poput zlatnog praha. Spustio sam glavu tako da mi je obod starog šešira skrivao lice.

Produžio sam mirno, kao da nisam nimalo uzbuđen i kao da živim u gradu.

Više nisam htio a ni mogao okolišati. Posljednji su me kilometri potpuno iscrpili, pa sam morao ići ravno prema cilju.

I iz krčme je još dopiralo svjetlo. Tu sam vidio nekoliko konja i dvojaka laka kola. Na verandi se neki čovjek naslanjao na potporni stup, a u mraku mu se žarila cigareta.

Pokušao sam ga razaznati, ali nisam uspio.

Letimično sam pogledao žigove na konjima ispred krčme. Razabrao sam samo dva. Nisu bili McClellanovi.

Kad sam se osvrnuo onaj čovjek na verandi upravo je bacio opušak na ulicu. Pri tom je gledao za mnom.

Poslije nekoliko koraka, još sam se jednom osvrnuo preko ramena i ugledao ga kako ulazi u krčmu. Potpuno sam se razbudio i postao napet. Instinkt me upozoravao na opasnost.

Uto sam već stigao to trgovine. Tik do trgovine bila je banka, jer trgovac je ujedno bio i bankar. U svako je doba mogao, ako je bilo potrebno, otići iz trgovine u susjednu kuću.

U trgovini je bilo sasvim mračno. Nigdje nije gorjela petrolejka. Pogledao sam prema prozorima. Jedan je bio otvoren.

Možda taj prozor pripada spavaćoj sobi, ponadao sam se.

— Hej, gospodine Clume! — doviknuo sam pazeći da ne budem suviše glasan. — Čujete li me? Pridite prozoru ako me čujete. Požurite!

Glas mi je zvučao hrapavo. Nagutao sam se prašine na putu od Kansasa dovde.

Na prozoru se nije pojavio Carl Clum nego neka ženska glava s noćnom kapicom.

— Zatvorili smo — reče mi gospođa Clum. — Otvaramo tek ujutro, dva sata nakon izlaska sunca. Sad ne radimo, kauboju. Ali, tko ste vi? Poznajem li vas?

Činio sam joj se očito poznatim, ali me nije mogla jasno vidjeti.

— Neka vaš muž otvori banku — rekoh. — Donio sam novac iz Kansasa, novac dobiven za stado. Kažite mu neka požuri!

Govorio sam tako tiho da je moj glas mogao doprijeti samo do nje, udaljene pet-šest metara zračne linije. Razumjela je sve, ali nekoliko je trenutaka bila sasvim nepomična. Iznenadila se.

— Za boga miloga... — progovorila je tada.

— Do vrata — progundao sam — zar moram razvaliti vrata da bih stigao do Cluma? Zar hrče na krevetu? Zašto me nije čuo?

— Pijan je — odgovori ona donekle srdito. — Mrtav je pijan. Naljoskao se kao životinja. Ali, probudit ću ga. Probudit ću ga i koliko-toliko otrijezniti. Sama ne mogu otvoriti čeličnu blagajnu. Ne znam brojačnu šifru na njoj. Moram ga najprije

otrijezni ti da bi nam mogao odati šifru. Čekajte, bacit ću vam ključ ulaznih vrata. Slušajte, tko ste vi? Čvrsto sam uvjerena da vas odnekle poznajem.

— Ja sam Jed Quade — rekoh. — Ty Cannon i Katy poslali su me s novcem, a oni će stići poslije. Dakle...

Ključ joj je bio negdje nadohvat ruke. Možda je ležao na noćnom ormariću. Bilo kako bilo, odmah mi ga je bacila. Spretno sam ga uhvatio i ujedno se obradovao vidjevši da su mi refleksi još sasvim dobri.

Bio sam tako reći na cilju. Deseetak metara od sebe vidio sam ulaz u banku. Nad njim je kićenim slovima pisalo: »Banka Little Brazos«. Vrata i prozori bili su vrlo čvrsti i zaštićeni rešetkom. Unutra je bila velika čelična blagajna, teška oko dvije tone. Sjećao sam se dana kad ju je Clum dobio. Pod i drveni nogostup morali su pojačati da bi se blagajna s teretnih kola mogla premjestiti u kuću.

Budući da je imao tako čvrstu blagajnu, trgovac je malo-pomalo, gotovo neizbježno, postao bankar. Najprije su mu mnogi davali novac da im ga čuva. Zatim je počeo pozajmljivati pare doseljenicima, i tako je nastala banka.

Spustio sam se sa sedla i uzeo s konja bisage.

O, kako sam ukočen i kako bi mi godio mek krevet! — mislio sam.

Tada sam začuo korake. Dolazila su trojica, i bio bih dao glavu da je među njima onaj koji je pušio na verandi pred krčmom i zatim se brzo povukao u krčmu.

Uspio sam brzo otvoriti vrata i ubaciti unutra bisage, a onda sam ponovo zatvorio vrata i izvana se

naslonio na njih ramenom. Naslonio sam se desnim ramenom, jer kolt sam nosio s lijeve strane.

Bio sam sasvim spreman, ali zbog umora postao sam razdražljiv i nestrpljiv. Pokuša li me sad netko izazvati, brzo ću mu odgovoriti, mislio sam.

Približili su se i stali ispred mene u polukrug.

Jedan od njih pogledao je pažljivo konja i, lagano ga pljesnuvši po sapima, potjerao nekoliko koraka dalje.

— Da, ima žig »MC« — reče.

Zagledali su se tada u me.

— Naravno, ima takav živ — odgovorio sam. — To je jedan od konja pripremljenih za Barleyja da bi što brže stigao ovamo.

Razmislili su o mojim riječima.

Nisam ih poznavao. Prvi put vidio sam ta lica. Očito je Richard McClellan znatno povećao broj svojih kauboja.

— Ali, ti nisi Barley — rekao je jedan od njih. — Ako te nije on poslao, onda si ukrado konja. Zar si ti konjokradica?

— Zovem se Quade. Jed Quade — odgovorio sam. — Prije nego što se zaratite sa mnom, raspitajte se radije kod McClellana ili Taggerta. A sad možete ići. Odvedite konja. Hajde, tornjajte mi se s očiju!

Razabrali su mi u glasu nestrpljivost, ali su vjerovali da imam samo dugačak jezik i da će sa mnom lako izaći na kraj.

— Najbolje je da ga povedemo sa sobom! — rekao je onaj koji je i maloprije govorio. — Neka pred Taggertom ispriča ono što nam je kazao.

Okrenuo se tada opet prema meni.

— Pođi s nama — naredio mi je. — Ali prije toga reci nam zašto čekaš pred bankom. Osim toga, što si maloprije ubacio unutra?

Dakle, vidjeli su što sam učinio dok su se približavali.

— Donio sam novac — odvratio sam. — Pare dobivene za veliko stado udruženih sitnih rančera. Banka će sad biti sposobna za plaćanje. Možete to ispričati svojemu gazdi. Noga odavde! Kidajte, žutokljunci!

Gubio sam već vlast nad sobom. Tome je, bez sumnje, bilo kriv umor. Nisam se više htio ni mogao natezati s njima. Izazivao sam ih da bih skratio taj uzaludni razgovor.

I učinili su mi uslugu. Posegnuli su za revolverima.

Glupani! Smatrali su sebe dovoljno brzima, a o meni nisu, vjerojatno, još ništa čuli. Po svoj su prilici bili stranci u tom kraju. Da je samo jedan od njih živio tu još u moje doba, bio bi odvratio ostale od obračuna.

Nisam slučajno postao prvi šerisov pomoćnik u Abileneu. Dobio sam taj položaj zbog svojih sposobnosti.

Premda umoran i ukočen, lako sam ih pobijedio pri izvlačenju oružja. Još nisu izvukli sasvim revolvere iz korica kad sam uperio u njih cijev.

— Momci, morate još marljivo vježbati — rekao sam. — Još ste sitna riba za me. Da vas potjeram ili ćete sami otići?

Okamenili su se shvativši kako sam brz. Ponašali su se kao ratoborni psi koji, vjerujući da nasrću na običnog psa, iznenada ugledaju pred sobom vuka. Da, sasvim dobro su shvatili u kakvom su položaju.

Naglo su spustili revolvere u korice kao da su se opekli.

— Odvedite konja — rekao sam. — I kažite McClellanu da mu od srca zahvaljujem što mi je pripremio mnoštvo brzih konja. Zaista je velikodušan i odan općoj dobrobiti. Krenite, amigos!

U promuklom glasu sve su mi se više odražavali bijes i podugljivost. Naslutili su da mi je strpljenje pri kraju i poslušno su otišli.

Jedan je poveo umornog konja.

— Pošteno ga istrljajte i nahranite u konjušnici — doviknuh za njima. — Inače će vam Taggert iščupati uši.

Tada se u trgovini upali svjetlo. Uskoro se prešlo u susjednu kuću i prodrlo van kroz prozore banke. Ušao sam.

Gospođa Clum donekle je otrijeznila muža, ali morala ga je još držati ispod pazuha jer ga nisu slušale noge. Da ga je pustila, vjerojatno bi se stropoštao nis stepenište.

Kad sam ušao, pogledao me. Bio je mršav, svijetlih očiju i pješčanožute kose, uvijek prilično šutljiv. No, mnogo je učinio za taj gradić, za farmere i sitne rančere. Pomagao je siromašnima.

Gledajući me sada, prepoznao me i supijano se nacerio.

— Zar je to... istina? — zapitao je — Zaista je stigao novac? — Glas mu je postao malo odlučniji. — Pravo...pravo je čudo što ste ovdje, Jede Quade. Što je s Tyem Cannonom i Katy? Doznali smo već da je stado uspjelo stići do cilja, ali gotovo nismo vjerovali da...

Naglo je zašutio. Vjerojatno nije htio izreći ono što su on i svi ostali mislili o Richardu McClellanu.

U nekoliko sam rečenica objasnio njemu i njegovoj ženi što se dogodilo, a glas mi je bio nestrpljiv, kao i maloprije na ulici.

— Otvorite već jednom tu prokletu blagajnu, Clume, tako da stavimo u nju novac — rekao sam iznenada. Dosta mi je svega! Od umora padam s nogu.

Nakon toga se požurio. Vidljivo se otriježnio i brzo je otvorio blagajnu. Uzeo je bisage, izvadio iz njih novac i spremio ga u blagajnu.

Njegova je žena stajala s druge strane blagajne, nepomično kao da moli.

— Sad se više nećeš morati opijati, Carl — reče mu. — Sada ćemo se opet ohrabriti. Svi smo spašeni.

On je pogleda, zatim se okrene prema meni i prilično drhtavom rukom obriše lice.

— Strahovao sam — promrmlja tada. — Bojao sam se onog dana kad će me McClellan izbaciti na ulicu zato što banka više neće biti sposobna za plaćanje. U posljednje doba svaki sam se dan opijao zbog straha. No, sada... — Pogledao je opet ženu.

— Sada više neću okusiti ni kap, Marija.

Osmjehnuo sam se i izišao. Koračajući ulicom, prošao sam kraj krčme, a onda sam se vratio i ušao. Htio sam pivom isprati prašinu iz grla.

Unutra je bilo još samo nekoliko gostiju. McClellanovi su ljudi otišli.

Osvrnuo sam se oko sebe. Sjedili su tu još samo lutalice i nekoliko ljudi koji su čekali poštansku kočiju. Doimali su se poput farmera i sitnih rančera.

Ipak, možda i ne čekaju poštansku kočiju, pomislio sam.

Riđobradog i ćelavog krčmara, Sama Shannona, poznao sam otprilike. Jednom sam mu razbio lijepo ogledalo bacivši preko šanka nekog čovjeka.

Usprkos tome što sam bio neobrijan i prašan, odmah me prepoznao.

— Jede Quade! — uzviknuo je iznenađeno. — Zar si ti konjokradica kojega su McClellanovi ljudi htjeli opametiti ili...

— Donio sam utržak od prodanog stada — rekoh. — Već je u banci.

Pošto sam to izrekao, nekoliko je trenutaka bilo sasvim tiho.

— O, hvala nebesima! — progovorio je tada drhtav glas u kutu. — Mislili smo da nam nema spasa.

Taj čas skočili su na noge svi ti farmeri i sitni rančeri koji su dosad sjedili mirno kao da čekaju poštansku kočiju. Najednom su izgubili glavu.

Tek sad sam shvatio da su tu čekali vijesti. Možda su čekali Tya Cannona. To što su McClellanovi ljudi istrčali da bi uhvatili konjokradicu, nisu mogli povezati sa svojim teškoćama. Opkolili su me. Dvojicu sam ipak poznao. Nekoć su mi bili susjedi dok sam još imao malen ranč.

Prepoznao sam Jima Cruza i Mikea O'Haru. Obojica su sad imali bradu. Osim toga, obukli su najbolje odijelo.

Prišli su mi i počeli me tapšati po ramenima. Krčmar mi je gurnuo punu čašu.

Nasmiješio sam se i iskapio pivo nadušak. Odahnuvši, spustio sam čašu na šank.

O, kako mi je prijalo pivo! Budući da sam uspješno obavio posao, zaslužio sam piće i cigaru.

Kao da mi je odgonetnuo misli, krčmar mi je odmah ponudio kutiju u kojoj su bile još četiri cigare. Uzeo sam jednu, ali je nisam zapalio.

— Svi smo već nestrpljivo čekali novac — govorio je kraj mene Jim Cruz. — Bili smo već na iglama. Ti si nam, Jede, spas u posljednji trenutak.

— Znam to — odvratio sam namiješivši se. — Ali i spasitelji moraju spavati. Posljednji put sklopio sam oči prije tisuću godina. Sad moram leći!

Progurao sam se između njih. Pustili su me da odem, jer jasno su na meni vidjeli kakav sam put prevalio. Zaudarao sam na konjski znoj deset metara uz vjetar.

Izišavši na ulicu, skrenuo sam ulijevo. Hotel nije bio daleko.

Na recepciji nisam zatekao nikoga. U malom je predvorju gorjela samo jedna svjetiljka.

Zazvonio sam.

Čim se pojavila, prepoznao sam je. Bila je to Barbara Maryland. Raspuštena joj se kosa sjala pri svjetlu petrolejke poput gavranova perja. A oči su joj bile još zelenije nego prije dvije godine; barem mi se tako činilo.

Gledali smo se.

Znao sam da sam je mogao osvojiti prije dvije godine, onda kad sam odjahao iz tog kraja zato što je djevojka koju sam volio pripala mojem najboljem prijatelju. Mogao sam sam se tada tješiti s Barbarom, ali nisam to hito. Nije zaslužila da mi bude samo utjeha. Nisam je htio poniziti. Uostalom, bila je tada još i premlada.

Gledajući je sada, sjetio sam se prošlosti. I njoj su prolazile glavom takve misli. Opazio sam joj to u očima.

— Vratio si se kući, Jede Quade? — pitala me.

— Donio sam iz Kansasa novac koji mi je povjerio Ty Cannon — odvratio sam. — Umoran sam kao pas i htio bih što prije zaspati.

Pogledala me, zatim kimnula, uzela s ploče ključ, i pošavši mimo mene, zaputila se prema stepenicama.

— Dođi — rekla je.

Imala je na sebi kućnu haljinu prilično stegnutu uz tijelo. Vidio sam joj obline, pa sam, iako mrtav umoran, dok sam se za njom penjao uz stepenište mislio kako se lijepo razvila. Nekoć je bila prilično mršava i... sada je već gotovo prava žena. Kako se brzo djevojke mijenjaju!

Otvorila je jednu sobu, ušla i zapalila petrolejku.

Sreli smo se na vratima, jer ja sam ulazio a ona je izlazila. Zastadosmo na trenutak.

Bila je od mene niža za glavu, no nije se moglo reći da je niska.

— Pripazi na sebe, Jede — reče pogledavši me u oči.

Kimnuo sam, a zbog umora osjećao sam se pijaniji nego da sam popio cijelu bocu viskija.

— Divno izgledaš — rekoh joj. — Možda ću sanjati o tebi.

Izišla je ne odgovorivši mi i zatvorila vrata. A onda ih je ponovno otvorila i zavirila unutra.

— Zar više ne sanjaš o Katy? — upitala me.

— Ne, sanjam o tebi — odgovorio sam nekako prkosno.

Nakon toga ispružio sam se potrbuške na krevetu. Čuo sam Barba-

ru kako još jednom ulazi i osjetio, već napola u snu, kako mi izuva čizme i otkopčava opasač. Potom sam zaspao kao klada. Uronio sam u tamnu dubinu.

V

Kad sam se probudio, bilo je već popodne. Spavao sam, dakle, šesnaest sati.

Prvi sam trenutak pomislio da mi se cijelo tijelo ukočilo, a onda sam shvatio da me bole samo ruke i noge i da su još zgrčene od dugog jahanja.

Nije nikakvo čudo što se osjećam kao da sam prebijen. Gotovo bez odmora prešao sam šest stotina kilometara i iscrpio šest prvorazrednih konja.

Osim bolova osjećao sam još nešto: glad. Zbog nje sam se i probudio.

Digao sam se s krevete, teško uspravio i počeo hodati sobom. Postepeno mi se tijelo razgibalo. Nekoliko sam puta čučnuo.

Nakon toga uronio sam glavu u umivaonik i zadovoljno pljuckao vodu.

Kad sam prišao prozoru i pogledao ulicu, zapazio sam čudan mir u gradiću.

Zaboga, tu nešto nije u redu, pomislio sam. Sad je popodne, pa bi moralo biti živahnije na ulici. Little Brazos nije inače tako mrtav.

Slutio sam da se grad pritajio od straha. Ljudi su strepili što će učini-

ti Richard McClellan sad kad sam donio novac.

Okrenuo sam se opet prema unutrašnjosti sobe i sad sam, poslije svježeg zraka koji sam udisao s ulice, jasno osjetio smrad. Miješali su se konjski znoj, moj znoj, prašina i koža. Bilo je prijeko potrebno da se okupam i presvučem.

Začulo se kucanje na vratima.

— Probudio si se, Jede? — upita Barbara Maryland.

— Da, potpuno sam budan — odgovorio sam kroz vrata.

— Onda sidi u praonicu — reče ona. — Ondje te već čeka puna kaca. Da ti ubacim u vodu mirisne soli?

— Ne, dovoljan mi je sapun! — doviknuo sam i žurno obuo čizme. Uzeo sam kolt i zatakao ga za pojas.

Put do praonice dobro sam poznao. Kupao sam se već jednom u njoj, nakon višetjednog lova na divlje konje. Novcem koji sam dobio za uhvaćene konje kupio sam poslije svoj mali ranč.

Sišavši u praonicu, ustanovio sam da je prazna, svukao se i ušao u veliku kacu. Našavši se do vrata u vrućoj vodi, odmah sam se osjećao mnogo bolje.

Kolt sam stavio na stolčić nadohvat ruke.

Uto uđe Barbara. Nosila je na pladnju razna primamljiva jela. Privukla je drugi stolčić, sjela na nj, zadržala pladanj na koljenima i počela me hraniti.

— Nemoj misliti da sam takva prema svim gostima — reče mi, a oči joj vragolasto bljesnu.

— A zašto si takva prema meni? — upitao sam pogledavši je.

Do vruga, takav sam ja. Ne okolišam kao mačak oko vruće kaše, nego udarim u čelo.

Ali, ona mi ne odgovori na pitanje. Samo se osmjehne.

— Jesi li sanjao o meni kao što si namjeravao? — zapita me umjesto toga.

— Nisam — reko. — Spavao sam kao zaklan. Zašto radiš sada u hotelu?

Opet se osmjehnula.

— Hotel je moj — odgovori mi. — Bannack je, otkad si otišao, izgubio ženu i potom se teško razbolio. Pozvao me k sebi. Rado sam napustila roditeljsku farmu da bih radila ovdje. Roditeljima je bio potreban novac što sam ga ovdje mogla zaraditi. Njegovala sam Bannacka do smrti. Kad je umro, naslijedila sam hotel. Zbog toga sam još tu. Gdje bi drugdje djevojka poput mene mogla naći takvu zaradu?

Kimhuo sam i dopustio joj da mi opet napuni usta. Zamišljeno sam žvakao.

— A tvoja obitelj... — pitao sam.

Lice joj se naglo uozbiljilo.

— Otputovali su — reče mi — dalje na zapad. Preko Pecos. Duff Taggart pronašao je u našoj suši goveđu polovicu na kojoj se još vidio žig »MC«. Osim toga, našao je blizu naše farme dvije zakopane kože sa žigom »MC«. Da moja obitelj nije smjesta napustila ovaj kraj... morali su ostaviti svu imovinu i mogli uzeti samo ono što su natrpali na kola... Taggart bi, zbog krađe stoke objesio oca na najbliže stablo. Mama ga je molila na koljenima da se smiluje. Sad su negdje zapadno od Pecos. Šaljem im novac kad god mogu. Otac je po

svoj prilici klao McClellanova goveda.

Posljednju rečenicu izrekla je vrlo jednostavno i mirno.

Zamislilo sam se.

— Imala si sreću — reko. joj.

Kimnula je i nastavila me hraniti. Zatim mi je dala kave.

— Nadajmo se da ćeš i ti imati sreću — reče tada. — Jer to, što si nam donio novac, možda je tek početak. Nije trebalo ni da ga nosiš ako sad ne pomogneš da ostane u banci. Mislim, tada bi bilo bolje da si ga odnio i priuštio sebi lijep život. Dali bismo ga radije tebi nego nekakvim razbojnicima.

Poslije tih riječi se digla, stavila pladanj na stolčić na kojemu je dotad sjedila i privukla stolčić kaci. Znala je da sam utažio najgoru glad.

— Donijet ću ti iz trgovine novu odjeću — reče mi.

S vrata me još jednom pogledala preko ramena. Pogled joj je bio zamišljen i gotovo ocjenjivački.

Zacijelo nije ocjenjivala koja mi je veličina odjeće potrebna. Ne, mučile su je druge brige. Pitala se jesam li uopće dorastao teškoćama.

Iznenada se vratila tri koraka.

— Ako ostaneš... — progovori. — Mislim, još me možeš imati. Ali, uzmi me samo ako me ne smatraš običnom zakrpom. Veliš li još Katy?

K vrugu, znala je vraški nezgodno i otvoreno pitati. Nekako je, bez sumnje, naslutila da nisam donio novac iz pukog čovjekoljublja. Nepogrešivi ženski instinkt odao joj je da je Katy zatražila od mene pomoć i da sam sve to zapravo učinio zbog Katy.

Znao sam da joj moram jasno i iskreno odgovoriti. Stoga sam se zamislio i pokušao odgonetnuti svoje duboke, skrivene osjećaje.

Možda je opazila da nisam sasvim načisto sa sobom.

— U redu, Jede — rekla je iznenada. — Ne želim čuti odgovor.

Žustro je izašla.

Kretnje su joj bile lake i gipke, skladnošću su odavale kako joj je divno tijelo. To ružno pače pretvorilo se u čarobnog labuda.

Sad joj je oko dvadeset godina, mislio sam. Znači, gotovo je osam godina mlađa od mene. Pa ipak, većina njezinih vršnjakinja u ovom kraju već ima djecu.

Jedino Katy nema.

Izenada sam zapeo za tu misao. Zaista, zašto Katy i Ty još nemaju djece? Zatresao sam glavom, začuđen svojim mislima, i posegao za sendvičima. Zalijevao sam ih kavom. Nakon toga počeo sam se sapunati.

Shvatio sam da, na žalost, neću moći vječno ostati u toploj vodi.

Novu mi odjeću nije donijela Barbara nego sluga, Crnac, koji mi je i kacu bio napunio vodom. Poznao sam ga jer je radio još kod Banackovih.

— Zdravo, Same — rekoh i nasmiješih mu se.

I on se meni veselo nasmiješi. Premda mu je kosa bila snježnobijela, imao je još divne blistave zube.

— Radujem se što vas vidim — reče mi. Znao je cijeniti one koji bi se odnosili prema njemu kao prema ravnopravnom čovjeku. — I ja imam stotinu i jedanaest dolara ušteđevine u banci. Svi smo vam vrlo zahvalni. Ali...

Zašutio je jer je opet netko pokušao na vratima.

Uđoše trojica: trgovac i bankar Carl Clum, krčmar Sam Shannon i upravitelj pošte, njemu je pripala i konjušnica i sin mu je imao kovačnicu. Oni su bili najutjecajniji u gradu.

— Hej, zar mi hoćete oprati leđa? — upitah u šali.

Carl Clum zatrese glavom i približi se.

— Htjeli bismo biti prisutni kad sutra dođe Richard McClellan po pare — reče. — Htjeli bismo da nam pomognete zaštititi banku. Hoćete li nam pomoći?

Šutio sam i razmišljao.

Sutra je prvi studenoga. Sutra dospijeva novac koji je McClellan pozajmio ne samo banci nego i svim ostalim ljudima. Sutra se sve mora vratiti s kamatama.

Budući da sam donio trideset tisuća dolara, siromašni se mogu izvući a veliki i moćni McClellan ostat će na suhom. Njegova će stupica ostati prazna. Sutra bi se, da se nisam umiješao, dočepao svega onoga što mu još ne pripada...

Zacijelo me mrzi iz dna duše. Uništio sam mu sve zamisli. Mrzi me još više nego Cannonove.

»U Teksasu čeka smrt«, ponavljao mi je Ty Cannon i neprekidno me na to upozoravao.

Najednom sam se naježio u još toploj vodi. Ipak sam kimnuo.

— Da, pomoći ću vam — rekoh.

Kad sa dam došao u svoju sobu, Barbara je upravo završavala pospremanje.

— Koliko dugujem za sve to? — upitah je.

Zastala je tik preda mnom i pogledala me. Znao sam da bi, ako že-

lim razjasniti sve među nama, bilo dovoljno da ispružim ruku i dodirnem je.

— Zapisat ću to na račun — promrmlja ona još čekajući.

— Nisam još načisto — rekoh. Odmah je shvatila što mislim. Okrenula se i otišla.

— Hvala ti što si pošten prema meni — kazala mi je preko ramena.

Priđoh prozoru. Sada sam bio odmoren, čist i sit. Mišići mi više nisu bili zgrčeni. Osjećao sam se kao preporođen.

Tog sam trenutka na prozorčiću velikog štaglja što je pripadao konjušnici opazio plamičak iz cijevi.

Metak je udario tik do moje glave u drveni prozorski okvir.

Brzo sam se povukao u zaklon, izjurio iz sobe, potrčao niz stepenice i izletio na ulicu.

Kretao sam se brzo poput Apaša, računajući s tim da bi negdje mogli biti i drugi strijelci i da bi svaki čas mogli na me otvoriti vatru.

Više nitko nije opalio.

Little Brazos bio je pust na večernjem suncu.

Stigavši do štaglja s druge strane ulice, opazio sam još samo uzvitlanu prašinu što ju je ostavio iza sebe podmukli strijelac.

Promašio me za dlaku, i to samo zato što sam istog trenutka pomakao glavu. Dakle, Richard McClellan poslao je nekoga da me ubije iz zasjede!

Polako sam se vratio, ali sad sam bio vrlo oprezan i spreman da u djeleću sekunde izvučem revolver. Pred krčmom i trgovinom stajalo je nekoliko ljudi. Iz hotela izide Barbara.

Svi su gledali prema meni. Znali su da me netko iz sigurne zasjede

pokušao pušćanim metkom ukloniti za sva vremena, no nisu mi mogli pomoći. Bili su potpuno nemoćni pred Richardom McClellanom.

Ako se pojavi neka banda, napadne banku i uspije opljačkati novac, McClellan će ipak pobijediti.

Moramo izvaditi novac iz blagajne, mislio sam, i sakriti ga na nekom mjestu gdje će biti poznato samo nama nekolicini. Najbolje samo Carlu Clumu i meni.

Richardu McClellanu gori pod nogama. Ima sve manje i manje vremena. Nešto mora poduzeti. Još noćas će se dogoditi nešto.

Već sutra bit će prekasno. Ako mu sutra banka uzmogne platiti kad predoči svoje obveznice, više neće moći zakonitim sredstvima potpuno ovladati ovim krajem, neće moći postati kralj nad kraljevima.

Kad sam to spoznao, oblio me znoj. Bilo mi je vruće kao da sam na jakom suncu. U kakav sam pakao uletio!

Ty Cannon je znao kakvo je stanje i što se može očekivati. Zbog toga je htio čak napustiti ženu i pobjeći s novcem. Najvažnije mu je bilo da se ne vrati kući. Ali Katy ga je svojom odlučnošću... i s mojom pomoći... uspjela obuzdati i natjerati da održi riječ.

Bilo kako bilo, sad sam u škripcu. U Teksasu čeka smrt. Te će se riječi obistiniti.

Ali koga smrt čeka?

Htio sam je svakako izbjeći. Još sam se nadao da se mogu nekako izvući.

Otišao sam u krčmu. Sa mnom su ušli ljudi koji su stajali na verandi. Među njima bili su Jim Cruz i Mike O'Hara.

Krčmar nam natoči pivo što ga je osobno napravio. Bilo je ukusno kao i uvijek. Šutke smo pili.

— Moramo se udružiti i sami sebe zaštititi — progovori glasno Jim Cruz. — To svakako moramo učiniti. Zanima me samo zašto i ostali nisu došli, zašto nas je tako malo. Nedostaje ih najmanje desetak. Slušaj, Danielse — obrati se nekom sitnom rančeru — gdje je Joe Kinkaid sa svojim sinom? Zašto nisu došli? Ti si im susjed pa bi mogao znati nešto. Gdje su, na primjer, Carsonovi i Malloneovi?

Govoreći to, osvrtao se oko sebe.

Nitko mu ne odgovori. Šutjeli su, nekako potišteni. Vidio sam im na licima da bi radije bili kod kuće, kod svojih obitelji. Sve ih je više uznemiravalo to što mnogi njihovi susjedi i članovi njihova udruženja nisu došli u grad.

Što li se događa u brdima?

— Tako je — javi se Mike O'Hara. Htio je poduprijeti Jima Cruza. — Moramo se braniti. Nije dovoljno što smo Tyu Cannonu predali stado i što smo, pozajmvši novac, opskrbili kaubojsku družinu. Ne, to nije dovoljno. Treba da i osobno učinimo nešto, ma kako nam to teško bilo. Dakle...

Htio je, očito, predložiti nešto, ali je zašutio.

I ja bih na njegovu mjestu ušutio, jer su lica oko njega bila takva da bi obeshrabrila i mnogo poduzetnijeg čovjeka.

Ti sitni rančeri, »rančeri s tri krave« kao što su ih mnogi zvali, imali su velike obitelji s mnogo djece. Živjeli su vrlo teško, a gotova novca već odavno nisu imali. Jedina im je nada bila stado.

Ako im se nešto dogodi, njihove će se žene i djeca naći u vrlo teškom položaju, prepušteni sami sebi.

Svi su oni nekoć bili farmeri, ali poslije su spoznali da je ta zemlja prikladnija za uzgoj goveda i konja nego za žetve na poljima.

— Radije se ne uplicite u igru — rekoh iznenada. — Suviše ste ranjivi. Morate misliti na sebe i na svoje velike obitelji. Ne možete učiniti ništa protiv iskusnih grubijana i boraca. Osim toga, imajte na umu da su vam kuće kilometrima udaljene jedne od drugih. Ako prigusti, nećete moći očekivati pomoć susjeda. Ne, ne, zaista nema smisla da prihvatite borbu... osim ako biste mogli unajmiti jaku revolverašku družinu. Ne možete je pronaći tako brzo. Prema tome, vratite se kućama i čekajte.

Netremice su me promatrali i opazili moj prezir.

Dakako, nije bilo lijepo od mene što sam ih prezirao, nisam imao ni pravo na to, ali taj čas nisam mogao postupiti drukčije.

Odjednom sam se pokajao što sam se radi tih ljudi izvrgao opasnosti i donio novac. Radi tih sam bijednika prolijevao krv i ubijao... i vjerojatno ću morati ponovo ubijati. S tim sam bio načistu.

Isplati li mi se preuzeti takav teret? Kako mogu to zahtijevati od mene? Nemam nikakvih obaveza spram njih. Nisam ja nikakav zaštitnik slabih iz bajki. Ne bih ni bio u Little Brazosu da me nije na to natjerao Katy. Sve je to njezina zamisao.

— Vratite se kući — progovorio sam opet. — Carl Clum i ja obaviti ćemo sve što treba.

Neki su vidljivo odahnuli nakon mojih riječi. Kimnuli su, pogledali se i brzo se odlučili... čak prebrzo. Moj im se prijedlog vrlo svidio.

Žurno su izašli kao da se boje da bih se mogao predomisлити.

Za šankom ostadoše samo Jim Cruz i Mike O'Hara. Oni su bili malo drukčijeg kova, žilavi i navikli na borbe i teškoće.

Sam Shannon ponovo nam napuni čaše. Nadušak smo ih ispraznili.

— Ja sam u stadu imao dvjesta pedeset i sedam goveda — progovori tada Jim Cruz i obriše pjenu s brade. — Prema tome, trebalo bi da dobijem više od dvije tisuće dolara, a banci sam dužan samo tisuću dolara. Drugim riječima, riješio bih se svih briga da...

— Da Richardu McClellanu nisu zapeli za oko tvoji pašnjaci i pojilišta — progundā Mike O'Hara. — Želi ih se dočepati. Govorimo već jednom otvoreno; nema smisla da zaobilazimo istinu. Zna li što mislim?

Nismo ga pitali što misli. Pričeka kao je samo tri-četiri sekunde i tada nastavio.

— Mislim da će Richard McClellan postati sada vrlo grub — reče.

I ja sam to mislio.

Izvadio sam cigaru što sam je jučer dobio, zapalio je i izišao.

Vani je nebo bilo već crveno. Sunce je na zapadu sličilo plamenoj kugli.

Brzo sam se osvrnuo oko sebe tražeći bilo kakav sumnjiv pokret, bilo kakav znak opasnosti. No, nisam opazio ništa što bi me uznemirilo. Još, očito, nisu dojahali u grad.

Zaputio sam se k Carlu Clumu i zatekao ga za tezgom u trgovini. Naslanjao se na policu, a pred so-

bom, na tezgi, imao je sačmaru. Premda na prvi pogled neugledan, sad je zračio odlučnošću.

— U gradu su još samo Jim Cruz i Mike O'Hara — rekoh mu. — Ostali su se spremno vratili kući kad sam im to predložio. Tako je i najbolje, zar ne?

Kimnuo je.

— Da, to je najbolje za njih. Ionaako bi cijelo vrijeme mislili samo na svoje obitelji koje su ostale u brdima. Vrlo dobro znaju da su one potpuno nezaštićene i vrlo ranjive ako izbiye otvoreno neprijateljstvo.

Rekavši to, nekoliko me trenutaka promatrao zamišljeno kuckajući prstima po stolu.

— Dosad je Richard McClellan prividno poštovao zakon — nastavi. — Dao nam je novac. Ako sada ustanovi da mu možemo vratiti dugove i da ne može pomoću zakona zavladati cijelim krajem, potpuno će skinuti krinku. Možda bi bilo najbolje za nas i ovaj grad, Jede, kad bismo predali novac njegovim razbojnicima. Bez ikakve borbe! Tad ne bi potekla krv, ne bi bilo nikakvih razaranja. Isplati li se uopće borba?

I ja sam razmišljao o tome. Napokon sam slegao ramenima.

— Uvijek se može birati — promrmljao sam. — Može se izabrati borba ili predaja. Ja se ne bih predao. Slušajte, Carl, dajte mi novac. Sakrit ću ga tako da ga nitko neće moći pronaći. A ako hoćete, neću ni vama odati skrovište. Tada neka dođe cijela banda. Baš nas briga! McClellan će ostati praznih ruku.

Zamislilo se.

— Neću stajati po strani — reče tada. — Ne doimam se baš kao va-

lik borac, ali nisam kukavica i mogu mnogo izdržati. Bolje da i ja znam gdje ćete sakriti novac. Veća je mogućnost da jedan od nas preživi i da na vrijeme izvadi novac iz skrovišta. Onda, gdje ćemo sakriti pare?

— U zdencu iza trgovine — odgovorih mu. — Zamotat ćemo ga tako da se ne može smočiti i baciti ga u vodu.

Pažljivo je razmislio o tome, jer nikad nije brzopleto postupio.

— Da, to je dobar prijedlog — promrmlja. — U zdencu ima uvijek dosta vode. Bio sam već dolje. Kad se stoji na pješčanom dnu, voda seže preko glave. Ako se spustimo po užetu, lako ćemo pronaći zavežljaj. Uostalom, dno nije veće od šest četvornih metara.

Nehotice sam se osmjehnuo. Još jednom je pokazao kako je temeljit. Razmišljajući o mojem prijedlogu, brzo je izračunao površinu zdencu znajući da mu je promjer oko tri metra. Zaista je mislio na sve.

Ugasili smo svjetiljke u trgovini, zaključali vrata i spustili kapke na njima. Zatim smo otišli u susjednu kuću, u banku. Otvorili smo u mraku čeličnu blagajnu i izvadili iz nje trideset tisuća dolara.

Kad smo ubrzo poslije toga izišli kroz stražnja vrata u dvorište, novac je već bio pažljivo umotan u nepromočivo platno. Cijeli smo zavežljaj strpali u nepromočivu poštansku vreću, za koju smo privezali glačalo, jer nam je ono bilo u trgovini nadohvat ruke.

Zavežljaj je brzo potonuo u zdencu.

Trenutak smo pomislili da smo učinili veliku glupost. Možda je sve to suvišno, a sutra će jedan od nas

dvojice biti primoran da se okupa u hladnoj vodi.

Taj je dojam bio vrlo kratka vijeka. Ubrzo smo spoznali da će se nešto dogoditi.

McClellan ne može mirovati. Svakako mora poduzeti nešto, a vremena ima samo do jutra. Neće prezati ni pred čime. Ako ne poduzme ništa, morat će se odreći svojih namjera, a to je nezamislivo.

Njegovi će siromašni, zaduženi susjedi, ako im ostavi novac, odsad napredovati vrlo brzo i bit će sve manje prostora za nj. Stoga ih mora upropastiti. Još noćas pokušat će da im zada težak udarac.

VI

Pošto smo zakračunali stražnja vrata, upalili smo u banci svjetiljku. Carl Clum zatvorio je blagajnu i sjeo za stari писаći stol. Spustio je glavu i zagledao se u sklopljene ruke. Pokraj njega naslanjala se na zid sačmara.

— Ova banka — promrmlja — i nije prava banka. Za proteklih tjedana tu se nije ništa događalo. Obrtao se samo novac što sam ga za to vrijeme zaradio u trgovini. A to je vrlo mala svota. Znaite, banku sam otvorio samo zato da bih pomogao svojim brojnim mušterijama. Mislio sam, bolje je da se ljudima obrće novac nego da ga samo čuvam u svojoj blagajni. Poprilično mi je ljudi donosilo novac. Tako bi ljudi pomagali jedni drugima, pridonosili bi procvatu ovoga kraja. Jednog ćemo dana, nadao sam se uvijek, imati ovdje i pravu pravcatu ban-

ku. Namjeravao sam, čim se poslovanje bude isplatilo, zaposliti nekog pravog stručnjaka. Ne želim nikakvu veliku dobit. Ona me uopće ne zanima. Dovoljno je da se pokriju troškovi. Za mene je, znajte, najvažnije da potpomognem razvoj ovoga kraja. To mi je oduvijek bila najveća želja. Ali sada...

Ogorčeno je ušutio. Vidjelo se da je vrlo zabrinut i da strahuje za budućnost.

Htio sam ga nekako utješiti ili ohrabriti, ali ništa mi nije padalo na pamet.

Bilo je vrlo tiho. Prišao sam spuštenim zelenim roletama i, zavrnuvši jednu, pogledao na ulicu.

Vani je bilo mračno. Samo ondje gdje je padala mjesečina mogla se bolje razabrati okolica.

Pred kućama su bile sjene. Nigdje nisam mogao ništa razaznati. Nikakvo micanje. Okrenuo sam se opet prema unutrašnjosti prostorije.

Carl Clum napeto me promatrao.

— Možda i ne dođu — promrmlja. — Možda je od svega digao ruke.

Mislio je na Richarda McClellana. Htio sam mu odgovoriti, ali tada sam začuo neki tih zvuk. Nisam mogao odrediti od čega potječe. Možda je prošao neki pas ili mačka, ili je samo zapucketala dasaka na drvenom nogostupu. Tko zna, možda se stežu daske zato što je zahladnjelo, pomislio sam.

Prišao sam vratima i naslonio na njih uho da bih osluhnuo. No, bila su vrlo debela, pa se tihi zvukovi nisu mogli čuti, čak i da su nastali neposredno pred njima.

Uto sam začuo jahača. Konj je lagano kaskao. Znači, nije bio umo-

ran i nije stigao izdaleka. Možda je jahač s McClellanova ranča?

Vratio sam se k prozoru i zavrnuo zelenu roletu.

Odmah sam ugledao jahača. Zauzvao se pred trgovinom, kao što sam i ja kad sam stigao u grad. Dozivao je Carla Cluma.

Činilo se da ne prijeti nikakva opasnost. Jahač je donio neku vijest, Clumu i bio je sâm. Ali posvuda u sjenama mogla je vrebati opasnost.

Ipak sam odlučio izaći. Htio sam doznati kakvu je vijest donio jahač. Vjerovao sam da nije posrijedi ništa drugo nego nekakva vijest. Zašto bi inače dovikivao sa sedla i gledao prema trgovčevu prozoru?

Možda su Ty i Katy poslali neku poruku. Možda zbog nekih razloga ne mogu sutra stići ovamo? Možda je Katy još suviše iscrpljena, ili se čak razboljela, pa ih zanima je li novac stigao na cilj?

Povukao sam zasun i polako kora-knuo van. Vjerovao sam da me u mraku ispred kuće nitko ne može opaziti. Htio sam se prišuljati jahaču i tiho porazgovarati s njim.

Tada sam doživio vrlo neugodno iznenađenje.

Nogom sam zapeo o nešto i pomislio da mi se ispriječila neka izbočena daska na nogostupu. Stoga sam malo više podigao nogu i tek tada koraknuo.

Taj je trenutak škljocnula zamka. Da, prava pravcata zamka, namijenjena vukovima.

Umalo mi je slomila gležanj; čelični su zubi probili čizmu i teško me ozlijedili. Osjetio sam paklen-sku bol. Iako sam držao u ruci revolver, u tom mi užasnom trenutku, kad mi je nogom prostrujila neizdr-

živa bol i kad sam pomislio da me ugrizla neka pobješnjela zvijer, nije mi bilo ni na kraj pameti da opalim. Jednostavno, potpuno sam zaboravio na oružje. Od iznenađenja, straha i boli prodorno sam kriknuo.

Uto me udarilo po glavi držalo sjekire, dugačko gotovo poput držala lopate, ali teže i čvršće.

Rušeći se, ipak sam jednom opalio. Bio je to moj posljednji refleks. Nesvijest me oslobodila groznih bolova u nozi.

Probudio sam se ubrzo, jer mi bolovi nisu dopustili da ostanem u nesvijesti. Boljeli su me istodobno gležanj i glava.

Prvi čas nisam bio sposoban da razmišljam, ali postupno sam shvatio da su me vrlo lukavo zaskočili i udesili. Netko mi je spretno pripremio klopku znajući da iskusna vuka poput mene može uhvatiti živa samo pomoću neke nove varke. Nesumnjivo je da su me htjeli živog šćepati.

Jesu li i Carla Cluma uhvatili živa?

To mi je pitanje iznenada privuklo svu pažnju, tako da sam privremeno donekle zaboravio na bolove.

Sjeo sam i opazio da su me uveli u banku. Ostavili su me na podu prostorije za klijente. Gorjela je jedna petrolejka.

Ugledao sam i Carla Cluma. Još je sjedio za pisaćim stolom. Nije opalio iz sačmare.

— Nisam mogao pucati — rekao je kad je opazio da sam se probudio i pogledao ga — jer su te gurali pred sobom kao štit. Da sam opalio, krupnom bih sačmom izrešetao i tebe.

— Ah, ionako ništa više nisi mogao učiniti kad sam im uletio u ruke kao da sam slijep — pokušao sam ga umiriti vidjevši da je vrlo uzbuđen i da prigovara sâm sebi zbog toga što mi nije uspio pomoći.

Ako je trebalo da netko prigovara sebi, onda sam to bio ja. Uhvatio sam se na lijepak kao da nemam ni trun soli u glavi.

Okrenuvši se malo, ugledao sam trojicu koji su nas napali. Bili su maskirani, nosili su kišne ogrtače i navukli šešire na čelo.

Pa ipak, prepoznao sam jednog među njima: Duffa Taggerta, vođu McClellanove družine.

Nisam se iznenadio što ga vidim. Odmah sam naslutio da je varku smislio baš on. Prepoznao sam ga po krupnom tijelu, držanju glave, nestrpljivim kretnjama... a i grlenom glasu.

Znao sam da se ipak ni pred kojim sudom ne bih mogao zakleti da je to baš on.

— Nisi smio doći, Quade — progovori on. — Bila ti je to glupa zamisao. Ipak, možeš još ispraviti sve to ako kažeš Clumu da može otvoriti čeličnu blagajnu. Hajde, reci mu to!

U glasu mu se odrazila nestrpljivost.

Digao sam se. Naravno, mogao sam stajati samo na jednoj nozi. Druga me strašno boljela. Čizma mi se već napunila krvlju. Ona zamka za vukove udesila me kao da me zgrabio krokodil.

Sjeo sam na ugao pisaćeg stola i zdravu nogu ostavio na podu.

— Slušaj, Taggerte — rekoh — tako nećete uspjeti. Blagajna će biti otvorena sutra pred svjedocima. Prisutan će biti cijeli grad i svi bankovni klijenti; svojim će očima vid-

jeti kako McClellan dobiva novac. Ovako nećete uspjeti, Taggerte. Uzalud se trudite sa mnom i Clumom.

— Ja nisam Taggert — odvрати on. — Samo mu veoma sličim. Tko bi vidio Taggerta i mene, pomislio bi da smo braća. No ja nisam Taggert, velim ti.

Posljednje je riječi popratio zlobnim i muklim smijehom.

Ipak, nije me mogao prevariti. Pouzdano sam znao da je Taggert jer sam ga vrlo dobro poznao. Mogao bih to tvrditi pred porotom tek kad bih mu strgao maramu s lica.

Uto mu spazih držalo sjekire u ruci. Dakle, zaista me tim držalom onesvijestio. Odmah me jače zaboljela glava.

Izenada se nagao naprijed i krajem dugačkog držala udario me po ranjenoj nozi.

Protiv volje sam jauknuo. Najradije bih bio iz sveg glasa kriknuo od boli, ali nisam mu htio priuštiti to zadovoljstvo.

— Taggerte, ti si obična svinja — rekoh mu nakon nekog vremena, glasom promuklim od boli. — Nećeš dobro završiti.

Zamahnuo je držalom prema nozi, no pomakao sam je u stranu da bih izbjegao udarac. I taj brzi pokret me vraški zabolio.

— Ustani i stani pokraj zida! — naredi mi on. — Čuješ me?

Poslušao sam ga. Morao sam poslušati; znao sam da će me inače opet udariti držalom po ranjenoj nozi.

Bio je prava hulja. Nije se vladao tako samo zbog pukog sadizma. Htio me slomiti. Dobro je znao da me mora slomiti da bi se dokopao novca. Ako me slomi, tada će lako izići na kraj s Carlom Clumom.

Nije me mučio, dakle, da bi uživao u mojim patnjama. Važna mu je bila samo svrha. Pa ipak, nije imao nimalo poštenja ni časti, jer tko poštuje samog sebe, ne muči zarobljenike. Služio je svojemu gazdi kao pas i obavljao sve prljave poslove.

Iako sam taj čas imao drugih briga, pomislio sam što bi McClellan bez njega. Kako bi bez njega ostvario svoje namjere?

Stajao sam na jednoj nozi jer drugu nisam mogao opteretiti.

— Zar ga nećete otkupiti? — zapita Taggert pogledavši Cluma.

Carl Clum je šutio. Rado bi mi bio pomogao, ali istodobno mu je bila mrska pomisao da bi morao predati novac.

Znao sam da moramo izdržati do svitanja. Ujutro će doći svi oni koji žele vlastitim očima vidjeti kako se oslobađaju dugova i kako banka vraća McClellanu pozajmljeni novac. Doći će sa svojim obiteljima, sa ženama i djecom.

Tada McClellan neće više ništa moći učiniti. Neće se smjeti poslužiti nasiljem jer bi se o tome brzo pronijela vijest. Doznao bi i guverner što se dogodilo, a to bi bila McClellanova propast.

Taggert nas mora slomiti do svitanja. Ako nam do tada ne oduzme novac, mi smo pobjednici.

Kimnuo sam Carlu Clumu.

— Pokaži mu praznu blagajnu — rekoh mu. Postali smo dobri prijatelji i ortaci.

O nama dvojici ovisilo je sve. Ako ne izdržimo, propast će svi u ovome kraju. Sve će zemlja pripasti McClellanu. Za trideset će se tisuća dolara dočepati imovine koja će us-

koro, kad započne nagli razvitak, vrijediti tri milijuna.

Carl Clum polako ustane, priđe blagajni i namjesti šifru. Potom gurne ključ u treću bravu.

Tim se ključem otvaralo četrdeset osam zaponaca. Tek tada se mogla okrenuti poluga, što je povlačila deset zasuna, da bi se otvorila teška oklopljena vrata.

Taggert odgurne Cluma u stranu i nestrpljivo zagunđa.

Bacao je van sve što je našao unutra: veliku glavnu knjigu, razne isprave i malo novca. Bilo je tu najviše trista dolara.

Onih trideset tisuća koje sam, prema glasinama što su mu doprle do ušiju, donio u grad, nije našao u blagajni. Vidjelo se da je razočaran.

Pristupio mi je i lagano me gurnuo držalom sjekire u želudac.

— Pravi si šaljivčina — reče. — Zar misliš da ću sada puknuti od smijeha, ha?

Odgovor sam već odavna smislio, ali ipak sam oklijevao. Znao sam da će postati još mnogo grublji.

U sobi je bilo tiho. Čuli smo samo vlastito disanje i tiho škripanje dasaka pod nogama kad bismo premjestili težinu.

I vani je u gradu bilo vrlo tiho.

Iznenada negdje potmulo odjeknu hici.

Maskirani napadač, kojega sam smatrao Duffom Taggertom, pošalje na ulicu jednog od ostale dvojice.

Tada se ponovo zagleda u me i još jednom me gurne držalom u želudac.

— Onda? — progunđa.

— Nisam donio nikakav novac — odgovorih. — Bila je to samo varka kojom smo vam htjeli odvratiti pažnju. Novac će u pravi čas donijeti u

grad Ty i Katy Cannon. Tako smo se dogovorili.

Razmislio je o mojim riječima i pokolebao se. Instinktivno sam to naslutio. Premda sam mu od cijeloga lica vidio samo oči iznad svezane marame, to mi je bilo dovoljno da odgonetnem kakvim je mislima zaokupljen.

Ali ubrzo se pribrao. Bio je lukav i iskusan. Opazio sam kako se pod maramom nacerio.

— To vam ne bi bilo loše — reče.

— Zaista više ni na što nismo obraćali pažnju otkad smo doznali da je novac u ovoj blagajni. A on je i bio u njoj! Samo tren uspio si izazvati u meni neke sumnje. Samo tren. Stoga sad progovori, ako ne želiš da te uništim, da te zgazim kao crva. Doživjet ćeš ono što još nikad nisi doživio.

Slušajući ga, uistinu sam se zabrinuo. Uvidio sam da me kani upropastiti za sva vremena. Vidio sam mu odlučno svjetlucanje u očima.

— Služiš mu kao krvnik — reko. — Radiš sve što ti naredi, baš sve. Zašto prihvaćaš takve prljavštine? Zar nemaš više nimalo samopostovanja, zar si sebe potpuno prezreo? Zar si zaboravio da si čovjek?

Razbjesnio sam ga, pa me munjevito udario. Najprije me pogodio držalom po ozlijeđenoj nozi, a onda me grubo ubo njime u tijelo. Vjerojatno mi je slomio rebro, jer odmah sam osjetio strašnu bol.

Unaprijed sam se pripremio na te udarce pa sam ih dobro podnio ma kako teški i neugodni bili. Kad je pomislio da sam gotov i da ću se srušiti, jer sam se već skvrčio, iznenada sam mu se osvetio. Naglo sam podigao nogu.

Napao sam ga ranjenom nogom jer sam na zdravoj stajao. Vrškom čizme pogodio sam ga pod bradu.

Gležanj me paklenski zabolio, ali nisam mario za to. Najvažnije mi je bilo da ostavim tom grubijanu nešto za uspomenu prije nego što se stropoštam.

Udario sam ga kako se samo poželjeti moglo. A nakon toga sam se, jer više nisam mogao podnijeti bolove, srušio na pod.

Tada mi je prišao drugi maskirani napadač i gnjevno me udario nogom tako da sam se otkotrljao i ostao ležati skvrčen.

Ponašao sam se kao da sam u nesvijesti. Na žalost, bolovi mi nisu dopustili da se uistinu onesvijestim.

— Ako nas ubijete, nikad nećete doznati gdje je novac — govorio je Carl Clum. — A Ty Cannon zna gdje su pare. Izvadit će ih u pravom trenutku kao mađioničar kunića iz šešira.

Napadač samo opsuje. Nisam ga vidio, ali naslutio sam da pregledava Duffa Taggerta, kojemu sam po svoj prilici slomio čeljust, možda i vrat.

Izvana dopre opet pucnjava. Čuo sam da grmi i neka sačmara. To mi ulije nadu.

U gradu su još bili Jim Cruz i Mike O'Hara. Kad je sunce zalazilo, bio sam s njima u krčmi. Vjerovao sam da su se baš oni sukobili s Taggertovim ljudima.

U banku uđe netko. Nisam mogao vidjeti o kome je riječ; bio sam okrenut na drugu stranu a nisam se htio pomaknuti.

— Do vraga, što se ovdje događa... — progovori zadihano čovjek koji je ušao i promuklo opsuje. — Pogodili su vani Charlyja i Ikea.

Udesili su ih sačmarom. Sukobili smo se s Jimom Cruzom i Mikeom O'Harom. I ja sam dobio nekoliko zrnaca sačme. Još ćemo se naći u pravoj pravećoj klopci! Što je s njim?

Zacijelo je pokazao na Duffa Taggerta koji je ležao na podu kao mrtav.

— Najpametnije vam je da ga odnesete i šmugnete kroz stražnja vrata — javi se iz kuta Carl Clum stojeći pokraj blagajne. — Inače se uskoro nećete više moći izvući odavde. Kad ovaj grad opazi da...

— Zaveži — vikne jedan od dvojice maskiranih napadača. — Do vraga, Clume, zaveži već jednom da mogu pošteno razmisliti!

Nisu dugo razmišljali. Gorjelo im je pod nogama. Bojali su se da će se u gradu okupiti još više protivnika.

— Moramo ga iznijeti odavde i staviti na konja — reče jedan od njih.

Drugi samo zagunda i zatim zasteje. Vjerojatno ga je sačma pogodila ondje gdje mu nije baš osobito prijala. Usprkos svom teškom položaju, zlobno sam se obrađovao tome.

Čuo sam ih kako nose iz banke još onesviještenog Taggerta.

Izvana su doprli glasovi.

— Ako nam ne dopustite da se povučemo — grozničavo je vikao netko — doći će naši prijatelji i sravniti ovaj grad sa zemljom. Ne približujte nam se! Pustite nas samo da odemo, čujete me?

Lako sam mogao zamisliti kako su se zabrinuli i kako se znoje od straha.

Onesposobio sam Taggerta, a bez njega oni su bili kao bez glave.

Osim toga, onu dvojicu, koju su ostavili na ulici da bi nadzirali grad, onesposobili su Jim Cruz i Mike O'Hara.

Pokazalo se da su ta dva siromašna rančera doista žilava i hrabra, kao što sam i slutio. Bez oklijevanja prihvatili su borbu. Bili su pravi stočari, i ta odlučnost i hrabrost jednog će im dana pomoći da uspiju u životu. Za slabe i plašljive nije u to doba bilo mjesta na pašnjacima. Neizbježno su propadali.

Napokon sam izgubio svijest jer bolovi su donekle oslabili. Osim toga, i volja mi je popustila pošto se položaj donekle razbistrio.

*

Probudio sam se u Barbarinu hotelu. Ležao sam na krevetu, a Barbara i brijač, koji je istodobno bio napola i liječnik jer je u ratu služio kao bolničar, previjali su mi rane.

S nogom su već završili.

— Sad mu moramo od zavoja napraviti pravi steznik — govorio je brijač. — Rebro mu je napuklo, a možda i puklo. Ako ga posjednemo i ti ga pridržiš, moći ću mu trup omotati zavojima.

— I ja ću vam pomoći — protestovao sam.

Obradovali su se vidjevši da sam se osvijestio.

— Što je s Jimom Cruzom i Mikeom O'Harom? — zanimalo me prije svega.

— I njima sam već previo rane — progundao brijač. — Jim je dobio metak u ruku, a Mike ima površinsku ranu na boku. Suprotstavili su se plaćenim borcima i čak pobijedili. No bez sačmare bili bi izvukli kraći kraj. Pogodili su Charlyja Browna i Ikea Mannena. Kad ta dvojica nisu više mogla sudjelovati

u borbi, oživio je cijeli grad i bio spreman za obračun. Vjerojatno je najvažnije bilo ono što si učinio s Duffom Taggertom, Jede. Inače bi se još svašta dogodilo. Taggert bi se bio zaratio sa cijelim gradom, pa možda čak pobijedio. Vraški je lukav. Tebe je lijepo udesio onom vučjom stupicom. Doduše, odužio si mu se, vratio si mu istom mjerom. Prema onome što nam je ispričao Clum, vjerojatno si Taggertu slomio čeljust. A možda si mu zadao i neke druge ozljede. Eto, tako. Idem sada.

Završivši posao, strpao je svoje stvari u torbu i krenuo prema vratima.

— Hvala ti, Spenceru — rekao.

— Ah, nema na čemu — odgovori on. — Mislim da Little Brazos duguje tebi mnogo veću zahvalnost.

Rekavši to, izađe. Ostao sam sâm s Barbarom. Ozbiljno me promatrala.

— McClellan još nije poražen, i ti to dobro znaš — reče mi. — Kaznit će vas kao srednjovjekovni moćnik. Osvetit će se, a ti si mu prvi na popisu. Moraš nestati odavde. To je najpametnije. Slažeš se sa mnom? Poći ću s tobom. Mogli bismo uzeti laka kola. Imam jedna prikladna kola na dva kotača, s vrlo dobrim oprugama. Nećeš ni osjetiti drmanje dok se budemo vozili. Mogli bismo...

Riječi su joj nezaustavljivo navirale. Strahovala je za me, to sam jasno vidio.

Uskoro je ipak ovladala sobom. Zacijelo mi je vidjela u očima da ne namjeravam pobjeći.

— Dao si riječ Katy, zar ne? — zapitala me. — Obećao si joj da ćeš pomoći Tyu i ovdje izmijeniti sta-

nje? Katy je pokretačka sila koja te tjera na tvoje postupke?

Kimnuo sam.

— Dugujem joj veliku zahvalnost — promrmljao sam. — Bez nje bih bio zaglavio još u Abileneu. Ali sad više nije riječ o njezinu utjecaju. Ne, ne, sad djelujem samostalno. Znaš, dugove vraćam uvijek s kamatima, bila posrijedi dobra ili zla djela. Sad se više ne želim boriti zbog Katy nego zato što me Richard McClellan otvoreno izazvao. On je sada središte svega, on mi daje snagu. Moram ga poraziti. Moram sutra vidjeti pobjedu siromašnih.

— Možda on sutra i izgubi — odvrati ona — ali bit će to samo jedna runda u toj borbi. Možda će već sljedeću rundu dobiti. Vidim da ti ne mogu pomoći. Ne mogu te nagovoriti da odeš.

— Ne, ne možeš — odvratio sam i pri tom pomisli na Tya i Katy.

Ty je u početku htio pobjeći, ali Katy ga je spriječila. Što se tiče Barbare i mene, stanje je obratno: ona želi pobjeći.

Je li u tome razlika između tih dviju žena?

Katy želi svakako pobijediti, makar joj pri tom stradao muž. Barbara, naprotiv, želi spasiti moj život. Spremna je čak napustiti sve što ima ovdje i otići sa mnom. Očito me veoma voli.

Zar Katy manje voli Tya? Zar je nemilosrdna prema njemu? Ili želi da on obavi svoj zadatak, da stekne ugled i postane važna ličnost među ovdašnjim sitnim rančerima?

Što li tjera Katy na to? Ljubav, osjećaj dužnosti ili častoljublje?

Nisam mogao pronaći odgovor. Osim toga, ponovo me svladao

umor. Noga me podnošljivo boljela. Ni rebro mi nije stvaralo prevelike teškoće ako nisam duboko disao.

Prijeko mi je bilo potrebno nekoliko sati odmora. Htio sam ujutro biti na mjestu događaja kad se pojavi Richard McClellan. Htio sam ga vidjeti u času poraza.

A što će biti nakon toga? Znao sam da će mi se htjeti osvetiti, ubiti me čim mu se pruži povoljna prilika.

Barbara je opazila da mi se sklapaju oči. Iznenada se sagnula i poljubila me.

— Morala sam to učiniti — reče. — Morala sam to jednom učiniti. Možda poslije neću imati priliku za to — doda gorko.

Izišla je žustrim koracima.

VII

Bilo je gluho doba noći. Znao sam da mogu spavati još najmanje osam sati. Boljela me čvoruga na glavi, no iscrpljenost je bila jača.

Kad sam se probudio, u sobu je već prodiralo danje svjetlo. Dokle sam mirovao, bolovi su bili gotovo nezatni. Pokraj kreveta, nadohvat ruke, bila je naslonjena štaka.

Vidio sam i nove čizme. Naime, jednu mi je čizmu potpuno uništila zamka za vukove.

Vidio sam, zapravo, sve što mi je bilo potrebno, čak i revolver koji su mi oduzeli dok su me vukli u banku.

Razmišljajući kako ću debelo povijeni gležanj gurnuti u čizmu, spazio sam mokasine. Nove novcate.

Nosit ću mokasinu barem na ozlijeđenoj nozi, zaključio sam.

Digao sam se i na jednoj nozi odskakutao do umivaonika kraj prozora. Gledajući se u ogledalu, shvatio sam da bi svakako trebalo da se obrijem.

Kad sam se nasapunao, postalo je živahno dolje na ulici. Provirio sam kroz prozor i ugledao ih.

Dolazili su sa cijelim obiteljima. Neki su čak privezali straga za kola svoje najbolje konje. U nekim sam kolima otkrio razne zavežljaje, čak dijelove pokućstva, smotuljke suknja, škrinje i košare.

Na prvi se pogled činilo kao da se sele. Doduše, na kolima bi tada bilo mnogo više namještaja.

Riječ je bila o nečemu drugom, ne o selidbi. Brzo sam to shvatio.

Nisu htjeli ostaviti kod kuće ništa što su smatrali vrijednim: ni djecu, ni žene, ni određene stvari. Bojali su se, dakle, da bi se, dok budu odsutni, kod kuće moglo svašta dogoditi, da bi im neki nitkovi mogli nanijeti veliku štetu.

Povukao sam se u sobu i nastavio brijati.

Netko je pokucao na vratima. Ušla je Barbara noseći mi na pladnju zajutak.

— Čula sam skakutanje, pa sam znala da si ustao — reče mi.

Prostrla je stolnjak, stavila jelo na stolić i tada prišla prozoru.

— Svi dolaze — progovori zamišljeno i nagne se van da bi mogla vidjeti i početak ulice. — Dolaze svi oni koji su imali stoku u velikom stadu i koji očekuju svoj dio utrška. Žele se uvjeriti da će se u glavnoj knjizi u banci poništiti njihovi dugovi. Žele svojim očima vidjeti kako Carl Clum vraća novac

Richardu McClellanu. Da, bit će to za njih nezaboravan događaj. Radi toga će se svi okupiti u gradu. No, ne očekuj da će se boriti za tebe. Ne bi im to dopustili žene i djeca. Razumiješ me, Jede?

— Da, razumijem — rekoh. Obrijao sam se i upravo umivao. Bio sam go do pojasa, izuzevši steznik.

Obrisavši se, ponovo sam pogledao Barbaru.

Vrlo je napeto gledala na ulicu. Vidio sam da joj je za oko zapelo nešto što smatra vrlo važnim. Stoga sam joj prišao i pogledao kroz prozor.

Vidio sam Katy kako ulazi s Tyem u grad. Bili su prašni nakon dugog putovanja i umorni. Osobito je Katy bila pri kraju snaga.

Najednom, je, kao da je osjetila moj pogled, podigla glavu i spazila nas oboje na otvorenom prozoru: mene polugolog i Barbaru pokraj mene.

Trgnula se.

Tada i Ty podigne glavu, prepozna nas, kiselilo se osmjehne i mahne.

— Je li sve u redu?

To nije upitao Ty nego Katy. Zauzavila je konja, koji je već posrtao i zagledala se prema nama.

Kimnuo sam samo.

Tada je čudno pogledala Barbaru i produžila ulicom.

Ty ju je slijedio. Spustio je ruku na revolverski držak i neprekidno se osvrtao oko sebe kao da očekuje nekakvu zasjedu.

Nije me više nijednom pogledao.

Taj trenutak sjetio sam se opet njegovih riječi: »U Teksasu čeka smrt!« Stalno mi je ponavljao tu opomenu, a sad je ipak tu.

Dovela ga je Katy. Uspjela ga je nagovoriti, slomiti mu volju, predo-

biti ga za svoje želje. Sad, kad je na cilju, valjda je zadovoljna.

Koliko će nas stajati ta pobjeda? Kakvu ćemo cijenu Ty i ja platiti na kraju te priče?

Slutio sam već da ćemo nas dvojica izvući kraći kraj i da smo bili samo lutke u toj igri.

Pogledao sam Barbaru; činilo mi se da i nju muče iste misli.

— Nitko vam neće biti zahvalan — reče mi. — Od uplašениh se ljudi i ne može očekivati prava zahvalnost. Kad se sve ovo završi, ti i Ty bit ćete potpuno sami.

Kimnuo sam. Pronicavo je spoznala istinu. Tada sam se počeo oblačiti.

Barbara mi je pomogla da obujem mokasinu na ozlijeđenu nogu. Ruke su joj bile vrlo nježne.

Kad sam se ponovo digao, zagrlio sam je i poljubio.

Najednom sam neodoljivo želio to učiniti. Morao sam je poljubiti. Sasvim iznenada činilo mi se da je ona najvrednije što imam u životu.

Jasno je naslutila da sam raščistio sam sa sobom i da u meni nema više nikakvih sumanja.

Nije rekla ništa, ali kad sam je pustio, polako je ustuknula, pogledala me i prešla kažiprstom preko usana kao da želi potvrditi ono što se zbilo.

Gurnuo sam štaku pod pazuhu naslonio se na nju i odšepao van.

Svi su me gledali kako šepam ulicom, svi stanovnici toga gradića i svi oni koji su se dovezli kolima nadajući se da će taj dan biti prekretnica u njihovu životu i osloboditi ih svih strepnji.

Skakućući na jednoj nozi i naslanjajući se na štaku, svakako sam se doimao vrlo nemoćno. Nesumnjivo

je bilo da su se mnogi, ugledavši me u takvu stanju, brzo pokolebali.

Pred trgovinom i bankom je bila ulica ispunjena kolima i konjima. Svuda uokolo stajali su ljudi sa ženama i djecom. Ipak, većina je muškaraca bila u banci.

Kad sam ušao, svi su se okrenuli prema meni.

Jedina žena među njima bila je Katy. Sjedila je kraj Clumova pisaoćeg stola. Tada sam se sjetio da joj je Carl Clum oćev roćak.

— Osjećáš li se već bolje? — zapitao me Carl Clum.

Kimnuo sam i skrenuo oći prema Tyu Cannonu. Dobro sam ga poznao, i baš zbog toga spazio sam mu strah u pogledu. Bojao se smrti, to se jasno vidjelo. Źalio sam ga slutići da njegov strah nema nikakve veze s kukavićlukom. Jednostavno, ćvrsto je vjerovao da se neće izvući živ odavde i taj je teret bio pretežak za njega.

Netko mi je donio stolac. Sjeo sam i ispružio ranjenu nogu. Svi su još piljili u me. Odavna su doznali što mi se dogodilo. Doznali su i to da je jedan maskirani napadać, vjerojatno Duff Taggart, polumrtav ćlonen iz grada. Osim toga Jim Cruz i Mike O'Hara tako su teško ranili još dvojicu napadaća da su se jedva jedvice popeli na konje.

Ta se vijest proširila, pa su sado svi strepili što će se dogoditi.

Nismo razgovarali dok smo ćekali.

Ni Katy nije ništa rekla. No njećin je pogled bio djelotvorniji nego rijeći. Neprekidno je kružila iskrićavim oćima po nama izazivajući nas i potićući. Taj njećin pogled budio je ponos okupljenih muškaraca i tje-

rao ih da se prisjete samopoštovanja.

Po svoj su se prilici neki među njima vraški znojili. Ali nitko nije otišao.

Uporno smo čekali, dok se Richard McClellan očito nije žurio.

— Ah, on uživa u tome da nas prži na laganoj vatri — progovori nakon jednog sata netko. — Hajdemo u krčmu. A žene i djeca mogli bi kupovati u trgovini ono što im treba. Nije li tako? Sad možemo opet kupovati kao poštteni ljudi.

Carl Clum kimne.

Upravo su se htjeli razići kadli netko dovikne izvana kroz vrata.

— Evo ga, dolazi! McClellan ulazi u grad! Dolazi sasvim sâm! Sasvim sâm!

Svi su se začudili.

Ja se nisam čudio. Moglo se i očekivati da će se McClellan pojaviti u gradu bez svojih jahača kako bi pokazao prezir prema građanima i siromašnim susjedima. Nije došao na čelu desetak jahača, koji bi prijetili okupljenima i štitili ga. Ne, pojavio se potpuno sâm pokazujući da se ne boji nikoga i da je tako moćan da može prihvatiti jedan poraz.

U banci je nastala takva tišina da smo mu čuli konja, premda je topot kopita prigušivala prašina.

Tada smo čuli kako se zaustavio. Zaškripalo mu je sedlo a mamuze su mu se melodično zveckale.

Onda je ušao. Bio je još onakav kakvog sam pamtio: poput lava na stijenjima.

Svi su se odmah povukli pred njim, otvorili mu prolaz i ostavili dovoljno prostora oko njega. On je uvijek dobivao više životnog prostora nego drugi.

Zastao je i pogledao oko sebe. Bio je malo viši od mene i težak oko stotinu kilograma, ali nije imao na sebi ni gram suvišna mesa.

Dugačka mu je žuta kosa, nalik lavljoj grivi, dosezala do ramena. I srpoliki brkovi bili su mu žućkasto-riđi. Oblačio se kao kauboj. Izliza ni kolt o boku doimao se kao igračka.

Još sam se sjećao da uvijek jaše na snažnim konjima, teškim najmanje šest stotina kilograma, a ipak lakih i gipkih pokreta, poput mački.

Izenada se osmjehnuo, no bilo je to zapravo cerenje.

— Dakle, gospodo — reče — mogli bismo sada... — O, tu je i jedna dama! Dakle, gospodo i gospodo, mogli bismo prijeći na stvar. Uostalom, to svi želite, zar ne? Evo, tu su obveznice. Izvolite, Clume.

Stavio je obveznice na pisaći stol. Nije ih bacio. Ni govora. Bio je uljudan i naoko prijazan. Vladao se kao da mu nije na pameti ništa drugo doli ozbiljan posao.

Pa ipak, svi smo slutili da sad on vodi igru. Slutili smo da će nam se osvetiti zbog te pobjede.

Netko je uzdanuo. Ljudi su se meškoličili i uznemireno premještali s noge na nogu. U prostoriji je postalo još zagušljivije nego prije, premda smo otvorili vrata i prozore pa je neprekidno strujao zrak.

Carl Clum uzeo je obveznice, usporedio ih s nekim popisom, još jednom izračunao svotu i tada kimnuo.

Novac su još rano ujutro izvadili iz zdenca. Nisam se začudio tome. Ja bih se ionako, zbog noge, teško spustio u bunar. Vjerojatno je novac izvadilo neki od dječaka koji se

Ijeti često kupaju na rukavcu Little Brazosa i znaju dobro roniti.

Svi su gledali kako Carl Clum pruža Richardu McClellanu unaprijed izbrojenu hrpicu novčanica. Bilo je tu devetnaest tisuća sedam stotina pedeset i sedam dolara.

Ta je svota bila golema za taj grad i taj kraj. Odlučivala je o slobodi i pravu da se ostane na svojoj zemlji.

McClellan je privremeno bio poražen. Banka je ostala sposobna za plaćanje, pa je nije mogao preuzeti kao što je namjeravao.

Donio je sa sobom bisage, i sada je mirno trpao novac u njih. Nije se baš žurio. Kad je spremio sve novčanice, zapalio je cigaru. Tada se iznenada zagledao u mene.

— Gle, gle, to je Jedson Quade — reče zadržavši cigaru među usnicama. Ipak, razumjeli smo ga sasvim dobro.

— Zdravo, Dick — odgovorih mu. — Drago mi je što te vidim.

Kimnuo je i, izvadiвши cigaru iz usta, pokazao njome na moju povezanu nogu.

— Imao si smolu, ha? — zapita. — Vraški te boli, zar ne?

— A, proći će to — odvratih.

Kimnuo je samo i pogledao tada Katy i Tya. Nekoliko ih je trenutaka netremice promatrao. Ty je stajao iza svoje žene i spustio ruke na naslon stolice.

— Vješto si otjerao stado na tržište, Ty — progovori blago Richard McClellan. — Trebalo bi da ti ovi ljudi podignu spomenik. O, Katy, sve si dobro izdržala?

Ona mu ne reče ništa. Samo ga je gledala suženih očiju i lagano kimnula.

— Hja, onda je sve u redu — naceri se on i mirno uzme sa stola bisage. Izišao je zveckajući mamuzama.

Okrenuvši nam svima svoja široka leđa, sasvim jasno nam je pokazao prezir. Da, prezirao nas je sve koji smo se okupili tu da bismo prisustvovali njegovu porazu.

On je prihvatio taj poraz sasvim ravnodušno. Barem prividno!

Kad se vani popeo na konja i odjahao, u banci je još vladala grobna tišina.

— Što li će sada učiniti? — progovori nakon nekog vremena netko. — Što li će...

Uto svi zažagoriše.

Pogledao sam Tya Cannona. Obliznuo je suhe usnice i bezizražajno mi uzvratio pogled.

Katy je žustro ustala.

— Kupit ćemo još neke stvari — reče — i odjahati kući.

Okrenula se prema Fredu Williamsu, koji se, kao njihov najbliži susjed, brinuo s obojicom svojih sinova o njihovu malom ranču dok su tjerali stado.

— Sad ćemo se mi opet brinuti o svemu, Frede — kazala je.

Krenuvši prema vratima, zastala je kraj mene i položila mi ruku na rame.

— Hvala ti. Jede — reče mi. — Bez tebe ne bismo uspjeli. Želim ti mnogo, mnogo sreće.

Znao sam da misli na Barbaru. Iako nije izgovorila njezino ime. Željela mi je da budem sretniji s Barbarom nego što sam bio s njom.

Izišla je žustrim koracima, a Ty ju je pratio u stopu.

Na vratima me još jednom pogledao preko ramena. Opet sam mu

razabrao strah u očima. Bio je uvjeren da mu nema spasa.

Sjetio sam se što mi je ispričao o svom posljednjem razgovoru s Richardom McClellanom. Ako McClellan ostvari svoje prijetnje, onda Ty zaista ide u susret smrti. Zacijelo to i Katy zna.

Prema tome, zašto se ona vlada tako ravnodušno, zašto sve olako prihvaća? Zašto se pravi kao da vjeruje da se McClellan pomirio s porazom i da se neće osvetiti?

Najednom mi se učinilo da Ty korača prema gubilištu.

Ipak, možda se varam, pomislio sam. Digao sam se i pogledao Carla Cluma.

Ostali smo sami u banci. Svi su otišli u trgovinu i krčmu. Uskoro će krenuti kući. Današnji je dan vrlo važan za njih. Riješili su se svih dugova, čak im je preostalo malo novca. U proljeće će okupiti novo stado i poslati ga u Kansas.

Očito je bilo da nastoje uvjeriti sami sebe da su pobijedili i da će ih McClellan odsad poštovati.

— Najprije će se obračunati s tobom ili Tyem — progovori promuklo Carl Clum. — Nesumnjivo je da ste mu vas dvojica trn u oku. Do vraga, kako Katy može vjerovati da je njezin muž pobijedio? Zašto se vraća s njime na ranč... i zašto on čini sve što ona hoće zbog lažnog ponosa i častoljublja? Zašto srlja s njom u klopku?

Začudeno sam ga pogledao.

— Zbog lažnog ponosa i častoljublja? Znaš li nešto više o tome, Carl? — upitah ga.

Slegao je ramenima, zatim se zagledao u prazno kao da u sjećanju ponovo vidi neke slike. Kad me

opet pogledao, oči su mu imale odlučan izraz.

— I ti si nekoć jurio za njom — reče mi. — I ti si je htio osvojiti, zar ne? A kad ju je dobio Ty, odjahao si i vaše se prijateljstvo prekinulo.

Kimnuo sam.

— I? — promrmljao sam, sluteći da ću čuti nešto što će me, možda udariti kao malj.

— Nju je od početka zanimao samo Richard McClellan — nastavi Clum. — Nije htjela nijednog od vas dvojice kao muža, nego njega, razumiješ? Ali njega se nije dočepala. Sjedio sam jednog dana u grmlju na obali riječice i pecao kad su naišli i uskoro se posvadili. Kazao joj je da se neće oženiti njome jer mu nije dorasla. Govorio joj je da će postati jedan od najbogatijih stočara u Teksasu i steći tada i politički utjecaj u ovoj državi. Objasnio joj je da će njegov brak vjerojatno biti brak iz interesa, u kojemu će biti važno štošta drugo a ne ljubav. Uostalom, ljubav može dobiti od nje i ne mora se zbog toga vjenčati. Pljunula mu je u lice, a on ju je čušnuo. Kad ju je pustio, potrčala je, ali ona mu je još doviknula da će je dobro upamtiti i da u ovoj zemlji neće postići ono što namjerava. No, on joj se nasmijao u lice.

Nakon tih riječi Clum zašuti i pogleda me ocjenjivački, kao da provjerava smije li mi ispričati baš sve.

— Tada je izabrala jednoga od vas — reče. — Natjerala ga je da okupi stado i postane vođa sitnih rančera. Nagovorila je Tya da se suprotstavi McClellanu. Je li ti sada sve jasno, Jedo?

Kimnuo sam zamišljeno stisnuvši usnice. Da, sad mi je položaj bio mnogo jasniji. Uvidio sam kakav je jadnik Ty Cannon.

A Katy sam smatrao jednostavno ludom. Cijelo je vrijeme mislila samo na to kako da se osveti McClellanu. a Ty joj je bio samo igračka.

Zaboga, ne mogu to mirno gledati, mislio sam. S druge strane, što mogu učiniti? Teško dišem i privremeno se moram služiti štakom.

Vrlo zbunjen, odšepao sam iz banke. Na hotelskim me vratima dočekala Barbara.

— Još sam spremna otputovati s tobom — reče mi. — Još možemo uzeti laka kola. Ako ostaneš ovdje, u Little Brazosu...

— Znam — prekinuo sam je. — Ne mogu otići. Moram pomoći jadnom Tyu. Da, on je u još gorem položaju nego ja. Mislim...

— Zašto je u još gorem položaju nego ti? Zašto?

Upitala je to vrlo mirno, ali i odlučno. Morao sam joj odgovoriti. Shvatio sam da ima pravo doznati istinu.

— Katy ga ne voli — rekoh joj. — Udala se za njega samo da bi se osvetila McClellanu zato što mu nije postala ženom.

Odšepao sam mimo Barbare u hotel i popeo se u svoju sobu. Kad sam se ispružio na krevetu, odmah sam se osjetio malo bolje. Odmor mi je očito bio i te kako potreban.

Ipak, čim se smrači, moram krenuti, zaključio sam. Hoće li mi Barbara htjeti dovesti konja pred stražnja hotelska vrata?

Bilo je to glupo pitanje. Ta, ona je spremna da štošta učini za me, da mi pomogne kako god može.

VIII

Uvečer sam se osjećao mnogo bolje. Možda sam, što se toga tiče, sličio iskusnom vuku kojemu nije potrebno mnogo vremena da bi zaliječio rane i ponovo krenuo u lov. Barbara mi je, dok sam ležao, donijela najprije ručak, zatim večeru, pa me i jelo okrijepilo.

Kad se smračilo, ustao sam i provjerio mogu li hodati bez štake. Šepesao sam amo-tamo sobom.

Dabome, boljelo me. Kad god bih stao na nogu, gležanj koji mi je ozlijedila vučja stupica, paklenski bi mi bolovi prostrujili cijelim tijelom. Pa ipak, morao sam podnijeti te bolove.

Ni rebro mi nije zadavalo teškoće kao jutros.

Smatrao sam da mogu i moram jahati.

Barbarin Crnac već mi je doveo konja pred stražnja vrata. Barbara me ispratila u dvorište. Zagrlio sam je, poljubio i zatim uzjahao.

Bila je vrlo razumna. Nije plakala niti me pokušavala odvratiti od nauma. Samo mi je poželjela mnogo sreće i vratila se u hotel.

Odjahao sam kroz mrak. Dobro sam se snalazio u tom kraju. Dvije godine što sam ih proživio izvan njega nisu mogle izbrisati uspomena.

Trebalo je da prijeđem oko petnaest kilometara, a htio sam biti na cilju prije nego što izađe mjesec i obasja cijeli kraj.

Na mojemu su sedlu bile dvije navlake. U desnoj sam imao običnu pušku »spencer« sa sedam metaka. U lijevoj sam imao pušku za lov na bizone. Nabavila mi ju je Barbara.

Znao sam da tom puškom mogu kao od šale pogoditi sve na trista metara udaljenosti.

Nekoliko sam se puta zaustavio i osluhnuo pažljivo gledajući oko sebe. Vidio sam razbacana svjetla gradića Little Brazos... a onda sam razabrao na istoku svjetla Cruzova malog ranča. Malo južnije zatreperila su ubrzo svjetla O'Harina ranča.

Mislio sam o tome kako se osjeća-ju Jim i Mike i imaju li nekih neprilika. Na žalost, nisam mogao odjahati k njima. Imao sam drugih briga.

Noć se već malo rasvijetlila kad sam stigao do brdâ oko ranča Cannonovih. Lako sam pronašao prikladno skrovište jer sam poznavao svaki kamen, svaku jarugu. Pomogao sam Tyu kad je stvarao ranč, baš kao što je i on meni pomogao pri gradnji kuće. Nekoć smo bili susjedi.

Sakrio sam konja među drvećem i stijenjem i pritajio se na jednoj izbočini odakle sam dobro vidio ranč.

Kućna su vrata bila udaljena od mene oko dvjesto metara, a obori su bili malo bliže. Iza ranča tekao je potočić.

Namjestio sam se što sam udobnije mogao i pripremio pušku za lov na bizone. Provjerio sam je li napunjena. Potom sam izvadio iz džepa nekoliko velikih metaka i stavio ih pokraj sebe na kamen.

Morao sam strpljivo čekati.

Iza dalekih bregova izvirio je mjesec i odmah izmijenio srebrnastim svjetlom cijelu okolicu.

Nebo je bilo potpuno vedro. Svjetlucale su bezbrojne zvijezde. Bila je to prava teksaska noć. Moglo se vid-

jeti kilometrima daleko ili čitati novine gotovo kao da je dan.

Uskoro sam ih ugledao. Četvoricu.

Jedan se popeo uz obronak i sjahao. Bio je pedesetak metara od mene i oko šest metara niže od mog položaja. Uzeo je pušku i pritajio se baš kao i ja.

Ostala su trojica produžila prema oborima. Kad su se zaustavili, obori su bili između njih i kuće. Vidio sam da Cannonovi imaju u oborima šest konja i desetak mazgi.

Tri jahača počela su pucati. Sada je bilo sve jasno; McClellan nije znao za milost.

Nisam smio pripucati na tu trojicu što su ubijali nevine životinje, jer bih prerano odao svoj položaj.

Zanimao me skriveni strijelac. Znao sam da je riječ o Duffu Taggertu.

Prepoznao sam ga po stasu. Glava mu je bila omotana, vjerojatno zbog ozlijeđene čeljusti. Šešir mu je o uzici visio na ledima.

Čekao je da Ty Cannon iziđe iz kuće. Ali Ty se nije pojavio odmah. Tek kad su tri jahača prestala puca- ti u životinje i odjahala, otvorila su se vrata kućice.

Izišao je Ty Cannon. U rukama je držao pušku.

Vidio sam kako Duff Taggert pažljivo cilja u njega. Namjera mu je bila sasvim očita.

— Hej, Taggerte! — doviknuo sam taj trenutak. — Ako okineš, mrtav si! Iza tebe sam i na nišanu mi je tvoj šešir. Imam pušku kakvu i ti. Hoćeš se kladiti da ću te pogoditi između lopatica?

Nekoliko je časaka ležao sasvim nepomično, a tada se digao i okrenuo prema meni.

Ty je zastao pokraj oborâ. U tihoj je noći bez sumnje čuo svaku riječ. Govorio sam glasno.

Taggert iznenanda krene uz obro-nak. Kad je bio udaljen još samo dvadesetak koraka zaustavio se.

— Ustani i bori se sa mnom — reče grubo. — Hajde, ustani! Zar me hoćeš ustrijeliti iz sigurnog za-klona? Digni se, podla kukavice!

Uspravio sam se, a pod rukom držao sam pušku kao i on. Obojica smo imali teške puške za lov na bizone sa samo jednim metkom.

Opalili smo istodobno.

Moj ga je metak srušio niz obro-nak, a njegov mi je metak okrnulo nadlakticu.

Odšepao sam do konja, podigao se u sedlo i krenuo nizbrdo.

Kraj Taggerta kratko sam se zau-stavio. Gledajući ga sa sedla, vidio sam da je već mrtav.

Dolje me dočekao Ty Cannon. Šutio je. Iz kuće je istrčala Katy.

— Hvala ti — reče mi. — Predvi-dio si da će se ovo dogoditi, zar ne, Jede?

Samo sam kimnuo.

— Ona će trojica doći po Tagger-ta — rekoh. — Odnijet će ga k McClellanu. Tad će se pojaviti McClellan sa svim svojim ljudima.

— Neka samo dođe — promrmlja Ty. — Neću pobjeći. Ostat ću i bori-ti se. I Katy će ostati. Od početka je željela tu borbu. I prije nego što smo krenuli sa stadom. Nije li tako, Katy?

Nijemo ga je pogledala. Zatim se žustro okrenula i vratila u kuću.

Ty je ušao za njom.

Skinuo sam sedlo s konja i, pljes-nući ga po sapima, otjerao ga. Ni-sam htio da oni nemilosrdni razboj-nici ustrijele i njega.

Kad sam ušao u kuću, Katy je stajala pokraj štednjaka i točila kavu. Ty se naslanjao na zid pokraj prozora. Nije gorjela petrolejka, ali je kroz prozore i otvorena vrata prodiralo dovoljno srebrnastog svjetla. Mogle su se razaznati sve stvari... ali ne i izraz naših lica i oči-ju.

— Ako ostanemo — reče Katy — napast će nas McClellan sa cijelom svojom družinom. Stradao je Tag-gert, pa je to već drugi McClella-nov veliki poraz. Taggert mu je pri-rastao srcu. Obavljao je sve najteže poslove. Zbog toga će McClellan svakako doći. Zar ne želite pobjeći? Donijela je kavu na stol. Budući da se pri tom nagnula naprijed, obasjala ju je mjesečina što se kroz prozor prosipala po stolu. Vidio sam da se doima vrlo smireno.

— Zar ti sada hoćeš pobjeći? — za-pita je Ty.

— Pa, ti nisi ni htio doći kući, Ty — odgovorila mu je uspravivši se. — Već na putu htio si pobjeći sâm s novcem. Eto, sad ti se ukazuje pri-lika da odeš. Obavio si svoj zada-tak. Možeš pobjeći. A i ti, Jede!

Nisam joj ništa odgovorio na to.

Ty me pogledao. Nisam mu mo-gao vidjeti izraz lica, ali oči kao da su mu se uzbuđeno iskrile.

— Više ne želim otići — progo-vorio je donekle osorno. — Sad ću ići do kraja. Tä, od početka si želje-la da napakostim Richardu McClel-lanu, Katy. Možda mi se sada osm-jehne sreća i uspijem ga pogoditi metkom. Neka samo dođe! Spremno ga čekam!

Opet je pogledao prema meni. Znao sam kako je razočaran i nesre-tan. Odavna je prozreo Katy. Doka-zale su to riječi koje je upravo iz-

govorio. Spoznao je da joj je od početka bio samo oruđe.

— Jede, zašto si još uz nas — zapitao me. — Zašto ne odeš?

— Katkad se ne može pobjeći od svojih obaveza — odvratih. — Katkad se nešto, jednostavno, mora učiniti. Razumiješ me? Ne bih ti to uspio potpuno objasniti ni s tisuću riječi. Tko zna, možda sam ovdje zato što si nesretan, a ja sam ti stari drug, Ty.

Ne rekavši ništa, prišao je stolu, uzeo šalicu i nadušak popio kavu. Kretanje su mu bile spore. I on i Katy bili su vrlo umorni.

— Da, zaista je nesretan — progovorila je tada Katy. — Otkad se oženio mnome, mora se neprekidno truditi da bude sposobniji od Richarda McClellana. Ipak, možda to i nije nikakvo veliko zlo. Zar sam ga unesrećila time što sam tako častoljubiva da ga uvijek potičem na nove uspjehe?

Nismo joj odgovorili na to pitanje koje je još dugo lebdjelo u zraku.

Ty je uzeo sa stola drugu šalicu i donio mi je. Ja sam, naime, čim sam ušao, naslonio puške na zid i ostao kraj vrata da bih mogao gledati van.

Jasno sam vidio obronak i mjesto gdje je ležao Taggert. Njegovi će se ortaci, vjerojatno, ubrzo vratiti da provjere što je s njime.

— Pij — reče Ty pruživši mi šalicu.

Naše se prijateljstvo obnovilo. Sad je bilo jače nego njegova dosadašnja ljubav spram Katy, nego njegova ovisnost i poslušnost. Spoznao je sve, razmislio o svemu i oslobodio se tog tereta. Pa ipak nije htio pobjeći.

Sad nije ostao zato što je to htjela Katy. Ostao je zbog prkosa i ponosa.

A ja sam ostao zbog našega prijateljstva.

Na obronku su se pojavila tri jahača. Bila su to ona trojica što su najprije ubili životinje u oborima i potom odjahali da bi Tya izmamili iz kuće i doveli ga Taggertu pred cijev.

Bili su čuli dva hica iz teških pušaka, ispaljena gotovo istodobno, pa su se zbog toga uznemirili i brzo vratili.

Pronašli su tijelo i okupili se oko njega, jasno se vidjelo da su zbunjeni.

Uzeo sam pušku za lov na bizone i izišao. Ty je krenuo za mnom. Pošto sam neko vrijeme ciljao a ipak nisam opalio nego sam spustio pušku, on se kiselo nasmiješi.

— Vidiš, ne možeš to učiniti — prošapće. — Ne mogu ni ja. Ali McClellanovi ljudi mogu. O, da, njima to nije teško. Okupio je oko sebe prave zločince. Ako pustimo tu trojicu da odjašu, vratit će se s McClellanom i ostalima pa ćemo imati još teži posao.

Samo sam kimnuo. Na to mu nisam mogao baš ništa kazati.

Šutke smo ih gledali kako podižu Taggerta na konja ponovo se penju u sedla i odlaze. Iako su bili udaljeni gotovo stotinu i pedeset metara, jasno smo vidjeli svaku pojedinost.

— Ova je noć divna — reče Ty. — Predivna da bi se umrlo.

— Lezi i odmori se — odvratih mu. — Za nekoliko će se sati pojaviti McClellan. Tada moraš biti čio. Već u Little Brazesu jedva si se držao na nogama.

Kimnuo je i okrenuo se da bi se vratio u kuću. Tada zastane.

— Hoće li nam priteći u pomoć svi oni susjedi kojima sam tjerao stoku u Kansas? — zapita iznenada. — Mislim, hoće li nam pomoći ako budemo izdržali neko vrijeme?

Nasmiješio sam se znajući da mu je dobro poznat odgovor.

Pogledao sam na zapad. Ondje je nebo bilo drukčije boje. Blijedo srebrnasto svjetlo kao da je malo porumenjelo.

— Ondje je Lowrellov ranč — rekoh. — Koliko se može vidjeti, u plamenu je. Znači, McClellanova će se razbojnička družina obračunati sa svima. Svima, čuješ li? Prema tome, svatko se mora pouzdati u svoje vlastite snage, jer susjedi će imati pune ruke posla da spase svoju glavu.

Nakon toga nije rekao ništa više. Ušao je u kuću i legao.

I Katy je već nestala iz kuhinje. Zacijelo je bila mnogo umornija nego Ty. Izdržala je kao žena nevjerojatno mnogo.

Zašto ne može potisnuti mržnju prema McClellanu i zaboraviti ono što joj je nekoć učinio?

Sjeo sam na klupu pred kućom i naslonio se na hrapav zid ostavivši pušku nadohvat ruke. Bilo je tiho. Nedostajalo mi je uobičajeno toptanje u oborima. Sve su životinje bile pobijene.

Najednom sam zamrzio McClellana. Nisam se kajao što sam ustrijelio Taggerta. Osjećao sam samo neku gorčinu. Taggert je uvijek bio zao. Ja nisam nikakav dobričina, ali sam u odnosu na njega pravi anđeo.

I u kući je bilo sasvim tiho. Katy i Ty su, bez sumnje, već čvrsto spa-

vali. Umor im je pomogao da privremeno zaborave sve svoje nevolje.

Izenada sam začuo topot kopita. Približavao se samo jedan jahač. Tko li bi to mogao biti?

Bila je to Barbara. Prepoznao sam je i prije nego što mi se približila. Zaustavila se i zagledala prema oborima koji su joj bili bliži nego kuća.

Brzo je shvatila što se dogodilo. Produžila je prema kući.

Digao sam se, izišao iz sjene i krenuo joj u susret.

— Moraš se odmah vratiti, Barbara — rekoh joj. — Ne možeš ostati ovdje. Bilo bi to suviše opasno. Uskoro će se pojaviti McClellan sa svojim čoporom, a mi ne namjeravamo ustuknuti. Ostat ćemo tu i dočekati ga. Ne mogu ti u nekoliko riječi objasniti zašto nećemo pobjeći.

— Ipak, te potpuno razumijem — odgovori ona i sjaše. U navlaci na sedlu imala je pušku, pa je sada izvuče. Uzme i košaru što joj je visila o jabuci sedla.

A onda, prije nego što sam je mogao spriječiti, otjera konja uzviknuvši i udarivši ga puščanom cijevi.

— Inače bi me uistinu poslao kući — reče mi. — Sada više ne možeš.

Nisam znao što da kažem. Pobijedila me. Nije imalo smisla da je grdim. Htjela je ostati uza me u nevolji, i to je bilo zaista divno.

— Sasvim mi je jasno zašto Ty i ti morate ostati ovdje i ne možete pobjeći! — ponovi mi.

Zatim uzme svoje stvari i ode u kuću.

Nisam ušao za njom, nego sam ponovo sjeo na klupu kraj zida.

Ubrzo se vratila i sjela pokraj mene.

— Poludjela si — rekoj joj.

— Naravno, Jede, luda sam.

Nakon toga smo šutjeli. Bili smo ne samo ljubavnički par, nego i pravi drugovi, a to vrijedi mnogo više.

Vjerovao sam da ću je moći poslati kući kad se pojavi McClellan i opkoli nas. Zacijelo ću ga uspjeti nagovoriti da joj dopusti da se povuče. Predat ću mu je makar je morao svezati. Da, baš takve su mi bile namjere.

Stoga sam joj dopustio da ostane pokraj mene. Sjedeći u zvjezdanoj noći, od vremena do vremena bismo se poljubili. McClellan se pojavio neočekivano brzo. Vjerojatno su ga ona tri njegova jahača susrela negdje na putu, negdje gdje je već kažnjavao protivnike.

Pojavio se za nepuna tri sata. Dva sata poslije ponoći.

Probudio sam Tyja i Katy. Budući da smo u prvi čas imali pune ruke posla, nisu se osobito iznenadili što je u kući Barbara Maryland.

McClellanovi jahači htjeli su uspjeti već u prvom jurišu.

Pucali smo kroz sve prozore. I Barbara je pucala. Bilo je to i sasvim prirodno u tom položaju. Nekoliko smo puta pogodili.

Napadači se nisu uspjeli toliko približiti kući da bi barem zapalili krov. Nekoliko ih je stradalo, pa su se povukli u zaklon.

Konji su im bili dobro zaklonjeni iza štaglja, a oni su se raspršili oko ranča. Neki su ležali iza ubijenih životinja u oborima, a neki iza korita s vodom, iza gomile drva i iza svih drugih koliko-toliko prikladnih zaklona.

U zaklone ih je natjerala naša žestoka puščana paljba i prisilila da ostanu u njima. Bijesno su uzvraćali hicima, ali uglavnom nasumce.

Napokon je nastala tišina.

— Hej, McClellane! — doviknuo sam mu odmah kroz prozor. — McClellane!

— Quade! — odgovorio je smjestita. Dakle, ovaj put se osobno pojavio na bojnopolju. Nije poslao samo svoje ljude. — Hej, Jede Quade, sad vam je odzvonilo! Gotov je, više se ne možete izvući. Nema smisla da moljakate i tražite milost. Želim vašu smrt. Razumijete li me? Prema tome, borite se kao ljudi. Ovo vam je posljednja bitka. Napunit ćemo sada kola koja su u štaglju. Dabome, napunit ćemo ih slanom. Zatim ćemo ih zapaliti i dogurati do kuće. Nema vam spasa! Ne biste se izvukli ni da ste ptica!

Očito je bilo da je izbezumljen od bijesa i mržnje. Teško ga je pogodila smrt predradnika Taggerta i natjerala ga da zaboravi bilo kakav oprez i bilo kakve obzire.

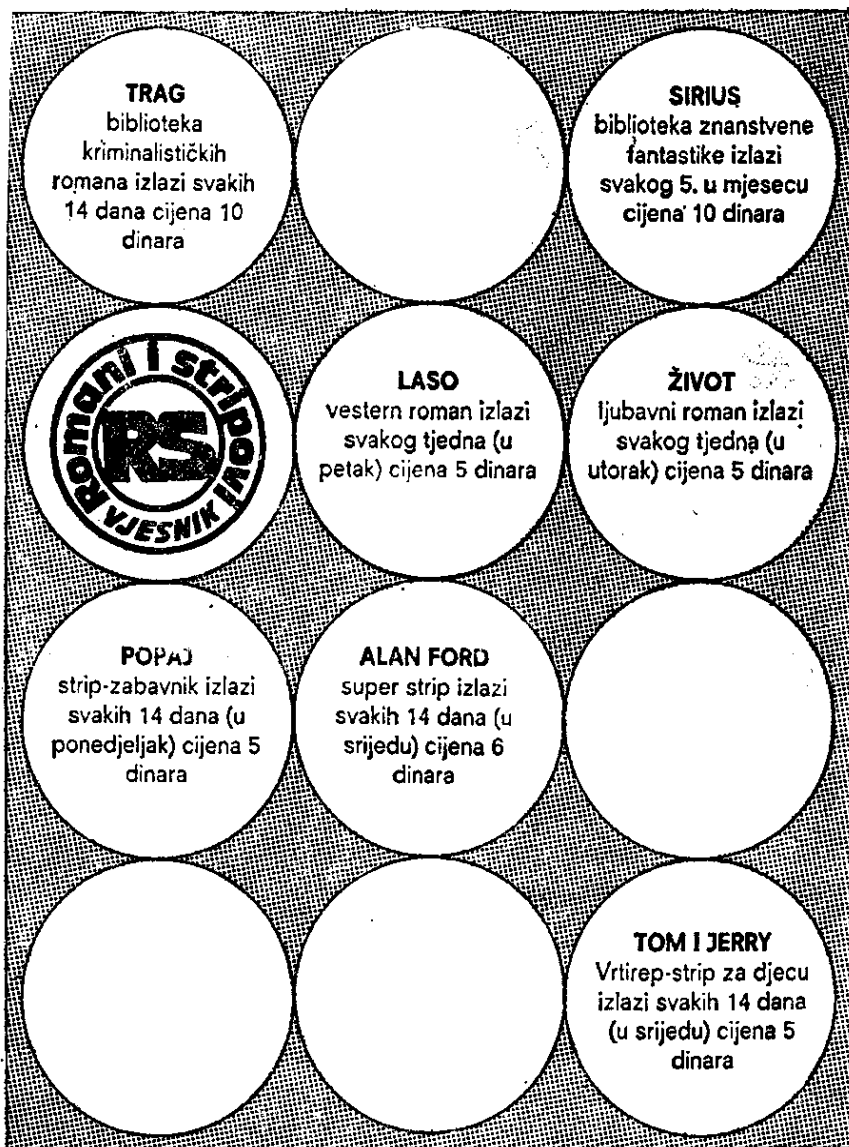
Iz dna duše je želio našu smrt, i ništa ga više nije moglo odvratiti od te namjere.

Tjeskobno sam progutao slinu. Ali što sam drugo i mogao očekivati? Zapitao sam samog sebe.

— Onda pustite barem obje žene da odu! — doviknuh. — Kod nas su Barbara Maryland i Katy Cannon. Poslat ćemo ih iz kuće ako obećate da im nećete ništa učiniti.

Na te riječi, premda sam glasno vikao, nisam dobio odgovor.

— Ja neću izići — reče tada Barbara iz stražnje sobe, odakle je kroz prozor bila pucala. — Ja neću. Ostajem ovdje!

— Hej, Katy! — javi se napokon McClellanov glas. — Čuješ li me, Katy?

— Čujem te, McClellane — odgovori smireno i odlučno Katy.

— Hoćeš li izići iz te jazbine, mačkice! Da te pustim van? Ili ćeš radije ostati uz njega? Možda želiš umrijeti pokraj tog glupana od kojega si htjela stvoriti uglednu i moćnu ličnost? Što ti je milije? Da ti ipak dan priliku? Hajde, odluči se! Imaš pet minuta vremena. I ona druga može izići s tobom. Pazi, sekunde već prolaze!

Neko je vrijeme bilo tiho u kući Cannonovih. Tada mi pride Barbara.

— Ja ostajem — reče i nasloni se pokraj mene na zid. — Neću izići... ako me izbačiš, vratit ću se unutra. Ne idem odavde.

Što da joj kažem na to? Prizvuk njezina glasa otkrio mi je da se čvrsto odlučila. Da je onesvijestim i svežem? Morao bih tada zamoliti McClellana da mi dopusti da je iznesem iz kuće.

No njegovi bi me ljudi ustrijelili kao zeca. Znao sam to. Nema u njima ni trun poštenja.

Taj čas, dok sam se još kolebala što da učinim, začuh Katyn glas.

— Ja izlazim, Ty — rekla je tiho.

— Naravno — promrmlja Ty. — Idi samo! Pobijedio te natjeravši me u škripac iz kojega više nema izlaza. Pobijedio je prije svega tebe, jer ti si uvijek željela da slomi zube na meni. Idi samo, Katy! Idi brzo!

— Zar mi samo to možeš reći na rastanku, Ty?

— Da, idi brzo, dok te nisam izbacio!

Nakon toga je krenula.

Nije se oprostila s Barbarom i mnom. Kao da nije bila ni svjesna da smo i mi još u kući i da možemo čuti svaku riječ.

Mirno je izišla kao da je to nešto sasvim razumljivo, kao da ide na bunar po vodu.

Gledao sam za njom kroz prozor.

Zaputila se prema štaglju, iza kojega se prije čuo McClellanov glas. Koračala je sasvim smireno, bez ikakve žurbe. Imala je na sebi suknu od jelenje kože i zelenu bluzu, kosa joj je bila raspuštena. Ubrzo mi je nestala iz vidokruga.

— Zašto hoćeš umrijeti s nama? — zapitah Barbaru koja je još stajala kraj mene.

— Zašto oboje hoćete umrijeti? — progovori natmureno Ty.

Zato što si imao smolu kad te izabrala — rekoh mu. — Zato što se sreća osmjehnula meni više nego tebi.

Htio je kazati nešto. I Barbara je htjela progovoriti. No iznenada su obje zanijemile.

Začuli smo dva praska, zatim snažan revolverski hitac.

Iza štaglja počeli su vikati i psovati McClellanovi ljudi.

Nismo znali što znači sve to, ali slutili smo da je Katy upletena.

Ty naglo jurne u spavaću sobu i ondje otvori ladicu. Tiho zastenje.

— Što je, Ty? — zapitah ga.

Ispričao nam je svoje slutnje.

Oko pola sata nakon toga doivknuli su nam McClellanovi ljudi. Više nisu bili raspoloženi za borbu.

Jedan od njih dojahao je do kuće. Njegov je izvještaj bio kratak.

Ustrijelila ga je — reče. — Došla je s napunjenim derindžerom. Držala ga je u ruci, napola skrivenoj u skutovima suknje, tako da ga nismo mogli vidjeti. Kad se približila McClellanu, opalila je u njega iz neposredne blizine. Pogodila su ga oba metka. Rušeći se, izvukao je još kolt i ustrijelio je. Ipak je umro prije nje. Gledala je njegovu smrt. Posljednje su joj riječi bile: nije pobijedio ni on, i ni ona, nego Ty Cannon. Zamolila me da upitam Tya Cannona je li sada zadovoljan. —

Ty je šutio i netremice gledao u daljinu. Nemoćno je odmahnuo rukom.

I taj McClellanov čovjek odjahao za ostalima. Banda se raspala čim je izgubila vođe i mogućnost da se dočepa dobre zarade.

Barbara i ja počeli smo tražiti njezina konja. Vjerojatno nije otrčao daleko.

Ostavili smo Tya samog uz Katy.

Što smo drugo mogli učiniti?

K R A J

Sve su majstorske usluge danas vrlo skupe, a u vašoj kući, u vašem vikendu, na vašem automobilu ili čamcu uvijek treba nešto popraviti, dotjerati i obnoviti. Ako želite uštediti novac i olakšati posao, onda nabavite

SAM

SVOJ MAJSTOR

list, u kojem ćete naći tisuću potrebnih savjeta i uputa za niz zanata, koji su vam potrebni za održavanje kuće i vikenda, za nadogradnju i poboljšanje vaših životnih uvjeta uopće.

Za hobiste naše stalne rubrike:

Filatelist, numizmatičar, ribič, lovac, kinolog, oružar, vrtlar, tajne zanata.

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

181. Louis L'Amour: KAZNA STIŽE
182. H. S. Sharon: OLUJA U PRERIJU
183. Frank Striker: OSAMLJENI JAHAC
184. H. S. Sharon: TRI NITKOVA
185. Peter Dawson: KRV ZA ZEMLJU
186. Louis L'Amour: BROD ZA DIVLJI ZAPAD
187. F. G. Unger: SLATERLEE JOŠ JAŠE
188. Louis L'Amour: HONDO
189. H. S. Sharon: POHLEPA VODI U SMRT
190. H. S. Sharon: BLAGO LESINARA
191. G. F. Unger: KAD SJEVERNJAK ZOVE
192. Louis L'Amour: SABLASNI KLANAC
193. G. F. Unger: ŠERIF IZGUBLJENOG GRADA
194. H. S. Sharon: POKAŽI IM ZUBE!
195. Louis L'Amour: CALLAGHEN
196. H. S. Sharon: HRANA ZA VUKOVE
197. Barry Cord: U OKOVIMA LUDILA
198. Frank Gruber: VELIKA ZEMLJA
199. H. S. Sharon: NE VJERUJ NITKOVU!
200. Giles A. Lutz: PROGONJENI KAUBOJ
201. Louis L'Amour: TAJANSTVENI STRIJELAC
202. Barry Cord: TELEGRAFSKA LINIJA
203. Louis L'Amour: PUSTA ZEMLJA
204. Louis L'Amour: MATAGORDA
205. Kyle Hollingshead: DUG
206. Louis L'Amour: OBRAČUN U DOLINI
207. Clay Hunter: NEUKROTIVI
208. H. S. Sharon: GUTAC VATRE
209. Louis L'Amour: KANJON OSAMLJENIH
210. Kyle Hollingshead: PLJACKA U FRANKLINU
211. H. S. Sharon: PRLJAVA DRUŽBA
212. G. F. Unger: SVI PROTIV NJEGA
213. Louis L'Amour: NA SJEVER DO ŽELJEZNICE
214. Thorne Douglas: Ranč »BRAVO«
215. H. S. Sharon: OPASAN POKLON
216. Louis L'Amour: MRAČNOM STAZOM
217. H. S. Sharon: LOVAC NA VUKOVE
218. William Vance: ODMETNICI
219. Frank Glaser: SIN PAKLA
220. G. F. Unger: DVOJE IZ BRAZOSA
221. J. T. Edson: VELIKI LOV
222. G. F. Unger: TRKA ZA BLAGOM
223. William E. Vance: LOVAC
224. G. F. Unger: BIO SAM REVOLVERAS
225. Louis L'Amour: VELIKI PODVIG
226. J. T. Edson: MLADIĆ S RIJEKE HONDO
227. John Kilgore: KRENIMO DRUGIM PUTEM
228. G. F. Unger: ZAKON ČASTI
229. John Dryden: PRAVDA STIŽE
230. G. F. Unger: U TEKSASU ČEKA SMRT

U PRIPREMI:

231. Louis L'Amour: INDIJANSKI PRIJEVOJ

17d.

novo

u FOKUSOVOJ
BIBLIOTECIrođaci
iz beskrajafokusova biblioteka
rođaci iz beskrajaserija
nula

fokusova

fokusova biblioteka
jahao sam za kkkjahao sam
za KKK

30d.

serija
nula

fokusova biblioteka

Dvije knjige serije nula
po popularnim cijenama

Svim čitaocima vestern romana »Laso« uz 10 posto popusta!

NARUDŽBENICA

Zagreb, Lj. Gerovac 1. Revija »Fokus«

Ovim neopozivo naručujem pouzećem:

1. P. Kolosimo

ROĐACI IZ BESKRAJA 17,00 dinara

2. G. T. Rowe

JAHAO SAM ZA KKK 30,00 dinara

Troškove poštarine snosi kupac

Ime i prezime

Broj pošte — mjesto

Ulica

10 posto popusta na cijenu naručene knjige!

Fokusova biblioteka